

Celia - Näkövammaisten kirjasto

Toimintakertomus 2010

25.2.2011

Sisällysluettelo

1	Johdon katsaus toimintaan.....	1
2	Vaikuttavuus.....	3
3	Toiminnallinen tehokkuus.....	5
4	Tuotokset ja laadunhallinta.....	9
4.1	Oppikirjapalvelut.....	9
4.1.1	Suoritteiden määrät ja tuotetut julkishyödykkeet.....	9
4.1.2	Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu.....	10
4.2	Kirjastopalvelut.....	11
4.2.1	Suoritteiden määrät ja aikaansaadut hyödykkeet.....	11
4.2.2	Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu.....	13
4.3	Asiantuntijatoiminta ja kansainvälinen toiminta.....	15
4.4	Hallinto, viestintä sekä yhteiset teknologiat ja kehittäminen.....	17
5	Henkisten voivavarojen hallinta ja kehittäminen.....	19
6	Tilinpäätösanalyysi.....	22
7	Sisäinen valvonta.....	23

LIITTEET

Liite 1: Braille-neuvottelukunnan toimintakertomus 2010

Liite 2: Celia-kirjaston organisaatio 31.12.2010

Liite 3: Johtokunnan jäsenet

TAULUKOT

Oppimateriaalipalveluiden asiakkaat ja palveluiden käyttö 2010

Kirjastopalveluiden asiakkaat ja palveluiden käyttö 2010

Palveluiden kehittyminen

Kirjahankinnat kirjakokoelmaan 2010

Kirjakokoelmat

Kirjakokoelman kehittyminen

Kirjaston oma kirjatuoantanto 2010

Kirjatuoantanto 2000–2010

Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

1 Johdon katsaus toimintaan

Voimakas kasvu tasaantui

Neljän vahvan kasvuvuoden jälkeen Celia-kirjasto siirtyi tasaisen kasvun uralle. Palveluiden tasaantuminen oli luonnollista seurausta voimakkaiden kasvuvuosien jälkeen eikä palveluiden käyttöä ole toistaiseksi tarvinnut hillitä rajoituksin.

Määrällisesti suurin palvelu – kauno- ja tietokirjallisuuden lainaus – lisääntyi 3 %. Oppikirjamyynänti jatkoi vauhdikasta kasvua: oppikirjoja myytiin 21 % enemmän kuin viime vuonna.

Strategian mukaisesti olemme pyrkineet aktiivisesti tavoittamaan palveluun oikeutettuja asiakkaita ja viime vuonna onnistuimme siinä poikkeuksellisen hyvin. Uusien asiakkaiden määrä on Celian historian korkein. Kiintoisaa on myös se, että lukihäiriöisten osuus uusista asiakkaista on lisääntynyt. Vaikka saimme uusia asiakkaita ennätysmäärän, aktiivisten asiakkaiden kokonaismäärä väheni 2 %. Ilmiö kertoo siitä, että asiakaskunta on iäkästä, minkä vuoksi asiakkuussuhde voi kestää hyvinkin lyhyen aikaa. Asiakasmäärä on kuitenkin kasvanut 60 % viidessä vuodessa.

Palvelua ei ole ilman uusia kirjoja. Tuotimme 2 280 uutta kirjanimekettä, mikä on 2 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Oppikirjojen kysyntä vaihtelee vuosittain jonkin verran ja viime vuonna tuotimme vähemmän uusia oppikirjoja. Erityisesti pisteoppikirjojen kysyntä on vähentynyt kahden viimeisen vuoden aikana, kun oppilaiden käyttöön tilataan enemmän e-kirjoja. Kirjasto vastasi e-kirjahaasteeseen käynnistämällä matematiikan e-kirjan kehittämisen näkövammaisten oppilaiden tarpeisiin.

Perustoiminnan rinnalla kirjasto jatkoi verkkopalveluiden kehittämistyötä. Kansainvälinen DAISY-konsortio sai valmiiksi Daisy online -määrittelyt, jotka kirjasto otti käyttöön omissa verkkopalveluratkaisuissaan. Vuoden 2011 aikana äänikirjojen verkkojakelu ikäihmisille käynnistyy ja vuorovaikutteinen Arena-verkkopalvelu avataan. Myönteiset kokemukset Facebookista rohkaisevat jatkamaan sosiaalisessa mediassa. Keskeinen palvelu-uudistus oli kirjaston asiakaspalveluyksiköiden yhdistäminen, jota valmisteltiin vuoden aikana. Uudistus otettiin käyttöön 1.1.2011.

Pohjoismainen ja kansainvälinen yhteistyö jatkui aktiivisena. Yhteistyön tuloksena allekirjoitettiin yhteispohjoismainen hankintasopimus englanninkielisen kirjallisuuden hankkimiseksi ulkomailta sekä yhteispohjoismainen sopimus kirjatutannon osaprosessien hoitamiseksi intialaisissa alihankintayrityksissä. Suomen DAISY-konsortio sai kunnian isännöidä kansainvälisen DAISY-konsortion 15-vuotisjuhlailaisuutta Suomessa keväällä 2011.

Toimintavuotta leimasivat copyright-kysymykset. Pitkään jatkuneet neuvottelut Sanasto ry:n kanssa omakirjalainauksen käyttökorvauksista saatiin päätökseen. Kirjastolle oli tärkeää, että eduskunta suhtautui positiivisesti asiaan ja myönsi kirjaston budjettiin määrärahan korvausten maksamiseen.

Päättynyt vuosi oli hallituskauden viimeinen. Kirjaston seuraavat vuodet ovat riippuvaisia tulevan hallituskauden linjauksista. Kirjasto toivoo, että sillä on edelleen mahdollisuus tarjota hyvää palvelua nykyisille ja uusille asiakkailleen.

Kiitän kirjaston henkilökuntaa ja esimiehiä hyvästä vuodesta ja toimikautensa päättäneitä sekä uutta johtokuntaa arvokkaasta tuesta.

Marketta Ryömä
Kirjastonjohtaja
marketta.ryoma(ät)celia.fi

Avaintulokset 2010

	2010	2009	Muutos -09/10
Käyttö			
Kauno- ja tietokirjallisuuslainat	978 161	947 945	3 %
Oppikirjatoimitukset	9 788	9 049	8 %
Asiakkaat			
Kirjastopalveluiden asiakkaat ¹⁾	12 992	13 204	-2 %
Oppikirjapalveluiden asiakkaat ²⁾	2 524	1 590	59 %
Kirjatuotanto ja -hankinta			
Kirjatuotanto ³⁾			
Kauno- ja tietokirjallisuus, nimekettä	1 821	1 582	15 %
Oppikirjat, nimekettä	456	649	-30 %
Kirjatuotanto yhteensä	2 277	2 231	2 %
Kirjahankinta ⁴⁾			
- kaupalliset markkinat/vaihdot/lahjoitukset	284	199	43 %
Kirjatuotanto ja -hankinta yhteensä	2 376	2 430	-2 %
Henkilöstö yhteensä, josta			
- vakituiset ja ruuhka-apu (htv)	55,73	57,82	-4 %
- työllisyysvaroin palkatut (htv)	0	0,17	
Toimintamenot (1000 €)			
Kirjaston toimintamomentti	7 339	7 869	-7 %
- josta postimaksujen osuus	286	328	-13 %
Muut rahoituslähteet valtion budjetista	25	25	0 %

¹⁾ Lainausoikeuttaan käyttäneet asiakkaat

²⁾ 90% asiakkaista on oppilaitoksia. Ne voivat tilata oppikirjoja useille oppilaille, joten kirjoja käyttävien oppilaiden määrästä ei ole tietoa.
Kaikki asiakkaat eivät ole ostaneet kirjoja, vaan ainoastaan tilanneet näytelähetyksiä.

³⁾ Itse tehdyt ja muualla teetetetyt kirjat

⁴⁾ Valmiina hankitut kirjat

2 Vaikuttavuus

Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen 2005-2010

Kestävä tuottavuus -ohjelman mukaan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumista voidaan tarkastella seuraavista näkökulmista:

- hallitusohjelman ja muiden yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden toteutuminen
- vaikuttava puuttuminen yhteiskunnan/toimialan/hallinnonalan kannalta keskeisiin kehitysongelmiin tai -ilmiöihin (kuten ilmastonmuutos tai syrjäytyminen)
- kansalaisten hyvinvoinnin, ”onnellisuuden”, elämisen laadun tai yritysten kilpailukyvyyn parantuminen
- kansantaloudellinen kokonaistuottavuus

Yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden toteutuminen

Kirjastostrategia 2010 (vuodelta 2006) asetti Celia-kirjaston tavoitteeksi siirtymisen digitaaliseen äänikirjajärjestelmään ja analogisen kirjakokoelman digitoinnin. Tämä tietoyhteiskuntahanke on toteutettu ja sen ansiosta uudet asiakkaat ovat voineet päästä kirjaston palveluiden piiriin ja entisillä asiakkailla on ollut mahdollisuus saada parempaa palvelua ja laadukkaampia tuotteita. Kirjasto sai hanketta varten kertaluonteisen erillisrahoituksen.

Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus -toimenpideohjelma 2006–2010 esitti kirjaston tavoitteeksi paitsi äänikirjapalveluiden, myös verkkopalvelujen kehittämisen. Lisäksi ohjelma esitti erityisaineistojen saatavuuden lisäämistä yleisissä kirjastoissa. Verkkopalveluiden kehittäminen on käynnistynyt ja etenee parasta aikaa joskin ilman erillisrahoitusta. Sen sijaan äänikirjojen käyttö yleisissä kirjastoissa ei ole lisääntynyt, vaikka Celia on pyrkinyt lisäämään yhteistyötä yleisten kirjastojen kanssa. Yleiset kirjastot ohjaavat äänikirjoja tarvitsevat lukemisesteiset henkilöt pääsääntöisesti suoraan Celia-kirjaston asiakkaiksi.

Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma vuosille 2003–2007 esitti, että Celia-kirjaston tulisi lisätä mahdollisuuksien mukaan koskettelukirjojen ja lapsille ja nuorille suunnattujen digitaalisten äänikirjojen tuotantoa. Kirjasto on onnistunut lisäämään koskettelukirjatarjontaa kotimaisen yhteistyön ja EU:n Tactus-projektin kautta sekä panostanut muutenkin lastenkirjastotyöhön. Lastenkirjastotoiminta on voimavaroja sitovaa, mutta saavutettu taso on pystytty toistaiseksi ylläpitämään.

Opetus- ja kulttuuriministeriön koulutusstrategiat eivät erikseen mainitse Celia-kirjastoa strategiaa toteuttavana osapuolena. Koulutusstrategioiden yksi painopiste on ollut tuki- ja erityisopetuksen vahvistaminen, mihin tehtävään Celia-kirjasto osallistuu oppikirjoja tuottavana ja tarjoavana laitoksena. Celia-kirjasto on toteuttanut koulutusstrategiaa parantamalla oppikirjapalveluja lukemisesteisten ryhmälle. Nyt myös muiden kuin näkövammaisten oppilaiden käyttöön on mahdollista tilata Celian tuottamia oppikirjoja. Kehittämisen tarvetta on edelleen etenkin ammatillisten ja korkea-asteen oppikirjapalvelussa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toiminta- ja taloussuunnitelma 2009–2012 mukaan ministeriö edistää verkkopalvelujen kehittämistyötä kirjastosektorilla ja varautuu lainaustoiminnasta aiheutuvien lisääntyvien käyttökorvausten maksamiseen. Celia-kirjaston vuoden 2011 budjettiin on myönnetty määräraha omakirjalainauksesta aiheutuvien käyttökorvausten maksamiseen tekijöille.

Vaikuttava puuttuminen yhteiskunnan/toimialan/hallinnonalan kannalta keskeisiin ongelmiin tai ilmiöihin

Celia-kirjaston vaikuttavuustavoitteena on kansalaisten tasa-arvo kirjallisuuden ja tiedon saannissa. Tätä tavoitetta kirjasto toteuttaa perustehtävänsä kautta.

Viisivuotiskaudella kirjasto on parantanut palveluja erityisesti lukihäiriöisten ryhmälle, jota kirjasto palveli aiemmin heikosti. Etenkin palvelu lukihäiriöisille koululaisille ja lukiolaisille on parantunut.

Väestö ikääntyy. Kirjasto on keskeinen äänikirjapalveluja tarjoava laitos ikääntyvälle väestölle ja kirjasto onkin tavoittanut jatkuvasti uusia asiakkaita kasvavasta heikkonäköisten ikäihmisten ryhmästä. Lainausoikeuttaan käyttäneiden asiakkaiden määrä on lisääntynyt 60 % vuodesta 2005.

Viisivuotiskaudella kirjasto on kyennyt lisäämään saavutettavaan muotoon tuotettujen kirjojen tarjontaa. Kirjasto on tuottanut kirjoja saavutettavaan muotoon 15 % enemmän kuin vuonna 2005. Vuonna 2010 saavutettavaan muotoon tuotetun kauno- ja tietokirjallisuuden määrä on yleisestä kaupallisesta kirjallisuudesta noin 32 % ja kaikesta Suomessa julkaistusta kirjallisuudesta noin 10 %.

Celia-kirjasto palvelee lain mukaan henkilöitä, jotka vamman tai sairauden vuoksi eivät voi lukea tavallista kirjaa. Kuitenkin myös muilla syrjäytymisvaarassa olevilla henkilöillä – kuten maahanmuuttajilla – voisi olla tarvetta kirjaston palveluille, mutta kirjastolla ei ole mahdollisuutta palvella tätä ryhmää. Käytäntö on sama kaikissa Pohjoismaissa.

Kansalaisten hyvinvoinnin, ”onnellisuuden”, elämisen laadun parantuminen

Celia-kirjaston selvityksen mukaan kirjaston palvelut ovat parantaneet merkittävästi asiakkaiden elämänlaatua. Celian palveluilla on positiivisia vaikutuksia asiakkaiden elämään. Kun Celian asiakasmäärä on samanaikaisesti lisääntynyt, on positiivinen vaikutus ulottunut entistä laajempaan ihmisryhmään.

Kirjasto on myös selvittänyt, onko äänikirjoista ollut hyötyä koululaisille ja opiskelijoille. 85 % vastanneista oli sitä mieltä, että äänioppikirjat ovat tukeneet oppimista ja että he voivat suositella kirjoja lukemisesteisten käyttöön. Äänikirjoista on siten apua koulunkäynnissä ja opiskelussa.

Asiakastyytyväisyys on ollut hyvällä tasolla koko viisivuotiskauden. Viimeisen mittauksen mukaan asiakastyytyväisyys oli 4,3 (asteikolla 1–5).

Celian henkilöstön työtyytyväisyys on parantunut kuudessa vuodessa tasolta 3,1 tasolle 3,42. Kirjaston tuottavuushankkeet ja valtion tuottavuusohjelman mukaiset henkilöstövähennykset eivät ole vähentäneet työtyytyväisyyttä.

Kansantaloudellinen kokonaistuottavuus

Celian kokonaistuottavuus on noussut vuodesta 2005 lähtien vuosittain 18 %, 26 %, 38 %, 2 % ja 20 %. Celia on noussut viisivuotiskaudella kokonaan uudelle tuottavuustasolle.

3 Toiminnallinen tehokkuus

Yhteenveto toimintamenoista, kustannuksista ja henkilöstöresursseista tulosalueittain 2010

Tulosalue	Menot yht. €	Josta palkat ¹⁾ €	HTV:t
Oppimateriaalipalvelut	1 760 635,50	986 447,66	23,08
Kirjastopalvelut	5 478 037,35	1 365 987,40	31,96
Asiantuntijatoiminta	67 163,07	29 198,14	0,68
Investoinnit, brutto	33 791,34	-	-
Hallinto- ja tukipalvelut ²⁾ (tulosalueen kustannukset on vyörytetty muille tulosalueille)	-	-	-
Kustannukset yhteensä -10	7 339 627	2 381 633	55,73
Kustannukset yhteensä -09	7 869 927	2 286 110	57,8

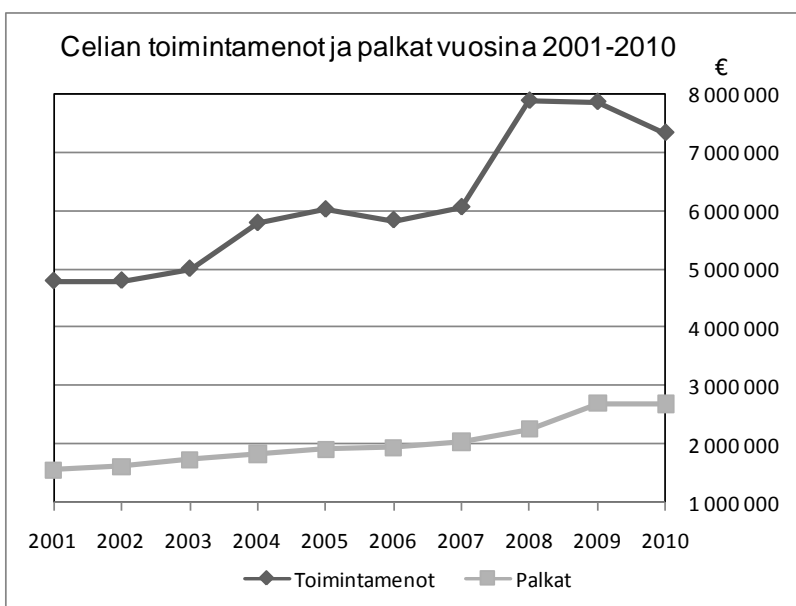
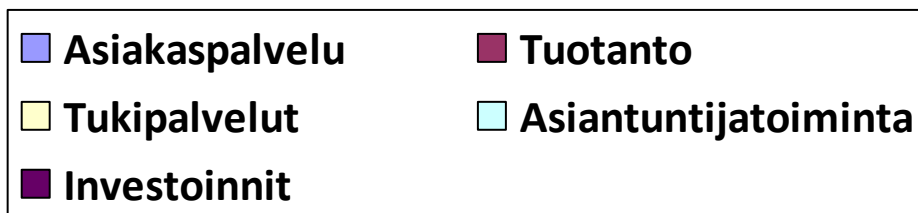
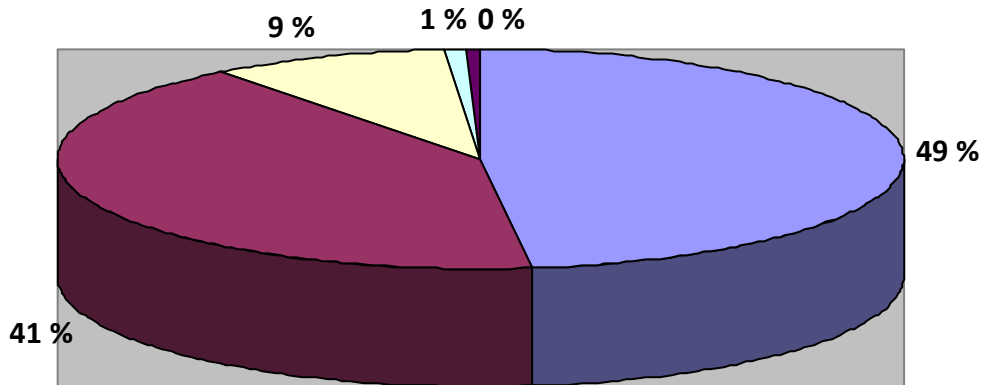
¹⁾ virka- ja työsuhdepalkat

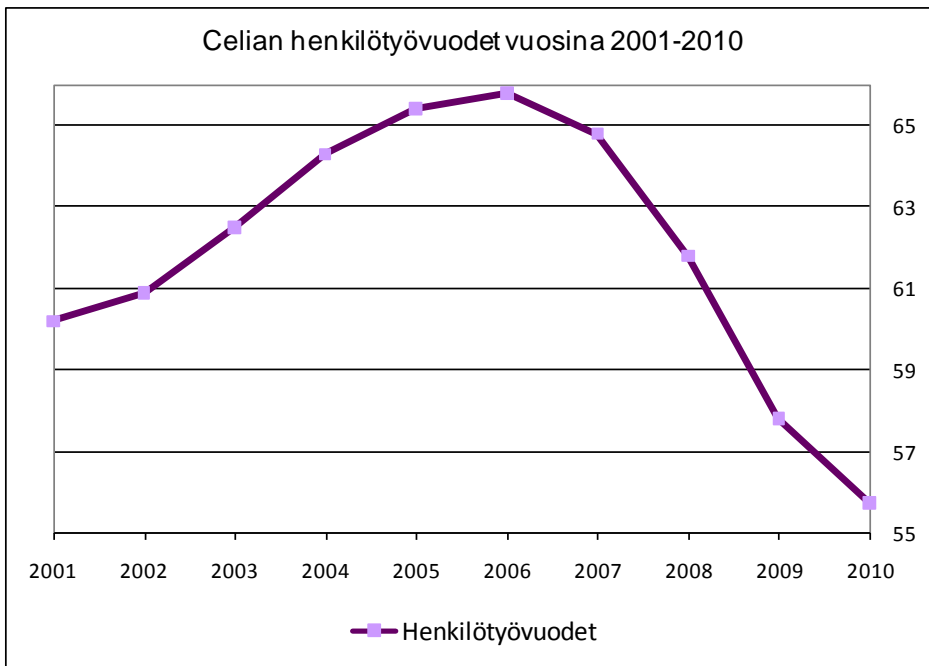
²⁾ Hallinto- ja tukipalvelujen kustannukset on vyörytetty muille tulosalueille.

Hallinto- ja tukitoimintojen kustannukset sisältävät sellaiset yhteiset kustannukset, joita ei ole jaettu aiheutamisperiaatteen mukaisesti suoraan tulosalueille. Yhteisiä kustannuksia ovat toiminnan yleinen ohjaus ja suunnittelu, henkilöstöhallinto ja koko henkilöstöä koskeva kehittäminen, talous- ja materiaalihallinto, sisäinen ja ulkoinen viestintä sekä it-tuen kustannukset ilman it:n palkkauskuluja, jotka on jaettu tulosalueille.

Henkilötyövuodet alenivat 3,61 %. Henkilöstökustannukset olivat 2 695 424,66 euroa. Ne sisältävät kirjatutannon freelancepohjaisia palkkioita sivukuluineen 261 235,94 euroa eli 9,69 % henkilöstökuluista.

Toimintamenojen jakaantuminen 2010

Kustannukset ja tuottavuus 2010

Yksikkökustannukset ¹⁾ €

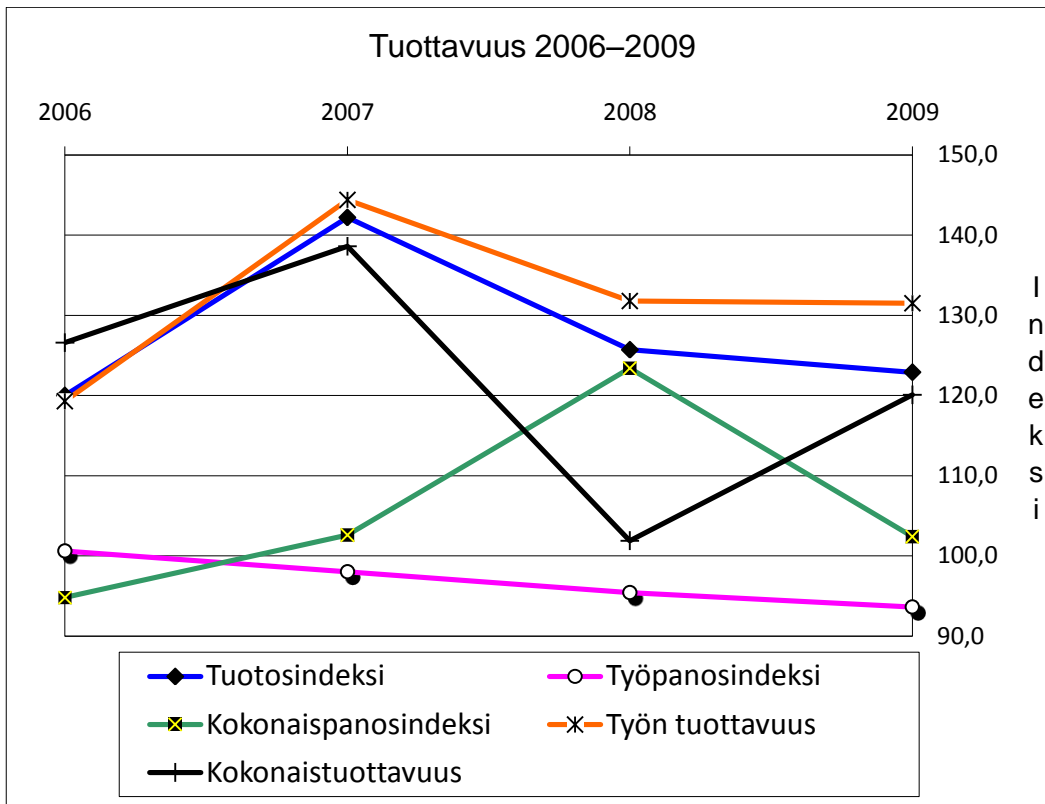
Kirjastopalvelut	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Oppikirjatoimituksen keskihinta	179,14	208,15	297,59	286,48	338,02	284,07
Kirjalainan keskihinta	5,6	5,97	6,80	6,62	9,45	13,37

¹⁾ Sisältävät kirjatutannon ja -hankinnan kustannukset sekä osuuden hallinto- ja tukitoimintojen kustannuksista. Yksikkökustannukset on laskettu nimellisarvoisina.

Kirjojen uustuotanto	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Äänikirja	- ¹⁾	- ¹⁾	- ¹⁾	677,28	996,27	763,75
Piste- ja elektroninen kirja	- ¹⁾	- ¹⁾	- ¹⁾	907,14	873,06	914,05
Piste- ja elektroninen oppikirja	- ¹⁾	- ¹⁾	- ¹⁾	1 457,54	1 651,62	1 543,44
Tehdyn kirjan keskihinta	852,40	980,00	972,00	850,00	944,00	901,00

¹⁾ Tietoa ei ole saatavissa vuosilta 2008 - 2010

Kirjasto osallistuu Tilastokeskuksen tuottavuustilastointiin. Vuoden 2010 tuottavuustiedot julkaistaan keväällä 2011.

4 Tuotokset ja laadunhallinta

4.1 Oppikirjapalvelut

4.1.1 Suoritteiden määrät ja tuotetut julkishyödykkeet

Oppikirjojen tuottaminen

Celia-kirjastossa tuotetaan oppi- ja kurssikirjat kaikille koulutuksen asteille kysynnän mukaisesti.

Peruskoulun ja lukion oppikirjojen uustuotantoa voivat sokeiden ja näkövammaisten lisäksi tilata myös muut lukemisesteiset sekä lukivaikeuksista kärsivät. Korkeakoulukirjojen uustuotantoa voivat tilata ainoastaan sokeat ja näkövammaiset, muut lukemisesteiset voivat lainata jo kokoelmissa olevia kirjoja.

Kirjatuotannon kokonaismäärä vuonna 2010 oli noin 72 prosenttia edellisvuoden tuotannosta. Kaikkiaan uustuotantona valmistettiin ääni-, piste- ja elektronisina kirjoina yhteensä 456 kirjaa (649). Näistä peruskoulun ja toisen asteen kirjoja oli 285 (402) ja korkeakoulujen oppi- ja kurssikirjoja 171 (247). Kohokuvaliitteitä valmistui 11 kappaletta.

Piste-, e- ja yhdistelmäkirjojen tuotannon pohjaksi tarvittavien kirjatuotantoa nopeuttavien, rakenteisten DTBook-tiedostojen hankintaa jatkettiin intialaiselta AEL Data -yritykseltä vuoden loppuun voimassa olleen sopimuksen mukaisesti. Piste- ja elektronisten kirjojen tuotannon hankkiminen kirjaston ulkopuolisilta työntekijöiltä on merkittävästi vähentynyt.

Äänioppikirjat myyntikokoelmaan valmistetaan kotityönä freelancer-lukijoiden lukemina, koska näiden kirjojen tuotantoaikataulut ovat kireät. Myyntikokoelmasta puuttuvia äänioppikirjoja valmistettiin peruskoululaisten ja lukiolaisten tilauksesta 107.

Kohokuvastojen sarjaan valmistui yhdeksän kansiota käsittävä kohokuvasto Ihminen, jossa kohokuvina on esitetty mm. tuki- ja liikuntaelimet, hermosto, verenkierto ja ruuansulatus. Kuvastossa on yhteensä 113 isoa kuvaa ja 223 pistekirjoitussivua. Kuvaston on valmistanut oppimateriaalisuunnittelija Helena Seikkula.

Peruskoulun, lukion ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen kirjat ovat maksullisia. Maksuperustepäätös oli voimassa vuoden 2010 loppuun. Vuoden lopulla tehdyssä esityksessä uudeksi maksuperustepäätökseksi vuosille 2011–2012 ei ehdotettu muutoksia.

Kauno- ja tietokirjallisuuden valmistaminen kirjastopalvelut-linjalle

Maksullisen aineiston lisäksi oppimateriaalipalvelut-linja valmistaa piste-, e-teksti- ja äänikirjoja kirjastopalvelut-linjan tilauksesta. Kaikkiaan Celian omassa äänittämössä valmistettiin kauno- ja tietokirjallisuutta äänikirjoiksi 290 (305) nimekettä. Pistekirjoja tuotettiin 392 (289) ja Daisy-e-tekstikirjoja 284 (218). Suomen- ja ruotsinkielisten kirjojen lisäksi tuotettiin myös vieraskielistä kaunokirjallisuutta.

Oppikirjojen käyttöön välittäminen. Vaikuttavuus

Maksullinen oppimateriaali

Celian verkkokaupan Opparin asiakasmäärä kasvoi runsaasti 2463 (1546). Asiakkaista lähes 90 prosenttia on kouluja tai muita laitoksia ja loput yksityishenkilöitä. Koska koulut tilaavat

oppimateriaaleja useille oppilaille, kirjoja käyttävien asiakkaiden tarkkaa määrää on vaikea arvioida. Myytäviä peruskoulun ja lukion pistekirjoja, elektronisia kirjoja ja äänikirjoja on yli 3 100 kirjaa.

Perusopetuksen, lukio-opetuksen ja muun toisen asteen oppikirjojen myynti kasvoi 22 prosentilla vuodesta 2009 ja oli 6273 (5 153). Myynnistä suurin osa oli peruskoulun oppimateriaaleja: 5 303 (4 356) toimitusta. Lukion oppimateriaaleja toimitettiin 898 (760).

Lainattava oppimateriaali

Korkeakouluasiakkaille kirjat toimitettiin edelleen lainausperiaatteella. Aineistoja lainanneita korkeakouluopiskelijoita oli yhteensä 47 (44). Korkeakoulukirjakokoelmaan kuuluu 2 861 kirjaa. Kurssikirjalainoja kertyi 3 561 (3 326, + 7 %). Kokoelman runsas käyttö osoittaa myös muiden Celia-kirjaston asiakkaiden lainanneen oppikirjakokoelmasta.

4.1.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Vuoden 2010 marras-joulukuussa tutkittiin asiakkaiden tyytyväisyyttä oppikirjoihin ja palveluihin. Kyselyn tuloksena kokonaisarvosanaksi Celian oppimateriaalipalveluille tuli 4,38 (3,9), joka kouluarvosanana on 9 (tarkka 9,06).

Tutkimuksella haluttiin selvittää myös, ovatko asiakkaat kokeneet tuotteista olleen hyötyä opiskelussa ja suosittelisivatko palvelua. Vastaajista 416 henkilöllä oli kokemusta äänikirjoista. Heistä 61 prosenttia oli sitä mieltä, että äänikirjat olivat erittäin hyödyllisiä oppimisen tukena. Hyödyllisiksi äänikirjat koki 38 prosenttia vastaajista. Yleisarvosanaksi äänikirjojen hyödyllisyys sai asiakkailta 4,59 asteikolla 1–5. Pistekirjojen käyttäjiä oli vastaajissa huomattavasti vähemmän eli 51. He antoivat pistekirjojen hyödyllisyydelle opintojen tukena arvosanan 4,63. Myös elektronisten Luetus-kirjojen käyttäjät (N=58) arvostivat tuotetta, sillä yleisarvosana asteikolla 1–5 oli 4,60.

Peruskoulun, lukion ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen kirjat myydään Celian verkkokaupassa Opparissa. Oppari-verkkokauppaan ollaan vastaajien keskuudessa yleisesti tyytyväisiä, sillä yleisarvosana verkkokaupalle oli hyvä (4,04). Asiakkaiden tarvitsemat kirjat koetaan löytyvän helposti verkkokaupasta ja tilauksen jättäminen on asiakkaiden mielestä myös helppoa. Oppari-palvelua suosittelisi kollegoille tai ystäville 403 vastaajasta 83 prosenttia.

Korkeakouluopiskelijat saivat palvelun suoraan Celian oppimateriaalipalvelusta joko niin että käyttivät sähköistä palvelukanavaa Celianetia tai puhelin- tai sähköpostipalvelua. Palvelun asiantuntevuuden arvostus oli noussut edellisvuodesta, yleisarvosanaksi 324 asiakasta antoi 4,25 (3,22). Myös tyytyväisyys asiakaspalvelun ystävällisyyteen oli kyselyn mukaan hyvää tasoa (4,41). Yleisarvosana Celian oppimateriaalipalveluiden asiakaspalvelulle oli 4,31.

Tutkimuksen toteutti Eccu Research.

Tuotantoprosessin kehittäminen ja matematiikan kirjojen tuotannonuudistamistyö jatkui

Piste-, e- ja yhdistelmäkirjojen tuotantoprosessin kehittäminen laadun parantamiseksi jatkui. Tuotannon pohjaksi tarvittavia, kirjatuoantoa nopeuttavia, rakenteisia DTBook-tiedostoja hankittiin intialaiselta AEL Data -yritykseltä vuoden loppuun voimassa olleen sopimuksen mukaisesti.

Jatkosopimusten solmimiseksi osallistuttiin Ruotsin näkövammaisten kirjaston TPB:n hallinnoimaan yhteispohjoismaiseen DTBook-tiedostojen hankinnan kilpailutusprojektiin, jonka

tuloksena seuraaville kahdelle vuodelle valittiin yhteisesti neljä intialaista toimittajaa: AEL Data, Suntec, Technofunda ja Planman.

Celian edustajina hankinnan kilpailutusprojektissa olivat tuotantopäällikkö Kirsi Yläne ja projektipäällikkö Päivi Suhonen. He osallistuivat yhdessä muiden pohjoismaisten kirjastojen edustajien kanssa lokakuussa koulutuskäyntiin kilpailutuksen voittaneissa intialaisissa yrityksissä.

Yhteistyökumppanit pystyvät toimittamaan myös matematiikan kirjoja ASCIIMath-merkintätapaa käyttäen mikä mahdollistaa matematiikan kirjojen tuottamisen elektronisiksi Luetus-kirjoiksi.

Kilpailutusprojektissa määriteltiin yhteispohjoismainen merkintätapa matematiikalle tasalaatuisen tuotannon saamiseksi alihankkijoilta. Koska kukin maa kuitenkin tuottaa omille asiakkailleen heidän merkintäkäytäntöjensä mukaisia tuotteita, tarvittiin muunnosohjelma maakohtaisten tuotteiden valmistamiseksi. Tämän ohjelman kehitystyöstä vastasi projektipäällikkö Päivi Suhonen ja ohjelma toimitettiin Celiasta osapuolille vuoden 2010 loppuun mennessä.

Kilpailutusprojektin kustannuksista vastasivat kukin maa omalta osaltaan.

Yhteistyö yliopisto- ja korkeakoulukirjastojen kanssa

Vuonna 2009 järjestetyn lukemisesteisten korkeakoulupalveluita kartoittaneen seminaarin jatkoksi käynnistettiin 2010 korkeakoulu-yhteistyöprojekti, jonka tavoitteena oli kaikkien lukemisesteisten korkea-asteen opiskelijoiden oppikirjapalveluiden parantaminen. Celia-kirjasto sai projektiin mukaan edustajat Turun yliopiston, Turun ammattikorkeakoulun, Åbo Akademin, Yrkeshögskola Novian, Jyväskylän yliopiston, Jyväskylän ammattikorkeakoulun sekä Lapin korkeakoulun kirjastosta. Turun yliopistosta mukana oli vammaisasiamies Paula Pietilä.

Projektin tuloksena muodostui yhteinen toimintatapa Celia-kirjaston ja korkeakoulukirjastojen välillä siitä, miten lukemisesteistä opiskelijaa voidaan palvella hänen oman korkeakoulunsa kirjastossa ja millaisia palveluita Celiasta hänelle tarjotaan. Erityisen tärkeänä koettiin asioista tiedottaminen aloittaville opiskelijoille.

Koska useimmille projektiin osallistuneille Celia ja sen palvelut olivat melko tuntemattomia, kutsuttiin osallistujat projektin päätöstilaisuuteen Celiaan joulukuun alussa. Tuossa tilaisuudessa esitettiin toivomus siitä, että korkeakoulukirjastojen ja Celia-kirjaston välinen yhteistyö tulee jatkumaan.

Projektin yhteydessä projektipäällikkö Mervi Mattila ja Celian tiedottaja Johanna Koskela uudistivat korkeakouluopiskelijoiden palveluista kertovat Celian Internet-sivut.

4.2 Kirjastopalvelut

4.2.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut hyödykkeet

Kauno- ja tietokirjallisuuden tuottaminen ja hankinta

Kauno- ja tietokirjallisuutta saavutettavassa muodossa

Kauno- ja tietokirjallisuuskokoelmaan hankittiin 1 920 saavutettavaa kirjaa eri muodoissa, joista 1 290 eri nimekettä. Määrässä on 2 % kasvu verrattuna vuoteen 2009.

Kauno- ja tietokirjallisuuskokoelmaan lisättiin kirjan itse tuottamat 1 636 kirjaa; niistä tarkemmin vuosikertomuksen taulukoissa. Kirjojen lisäksi Celia tuotti 4 lehteä (Valitut Palat, Parnasso, Tiede ja Ruumiin kulttuuri), jonka numeroita asiakkaat ovat voineet jatkoilata. Elektroniset kirjat olivat saatavissa sekä Daisy-e-kirjoina että THP-verkon kautta Luetuskirjoina.

Kaupallisilta markkinoilta, vaihtoina ja lahjoina saatiin yhteensä 245 nimekettä, lähinnä TPB:stä (Talboкс- och punktskriftsbiblioteket) ja Eesti Pimedate Raamatukogusta. Kokoelmaan hankittiin tai saatiin lahjoituksena myös 39 uutta koskettelukirjaa.

Vuoden aikana saatiin päätökseen yhteispohjoismainen sopimus Royal National Institute for the Blind -järjestön kanssa äänikirjahankinnasta. Lähivuosina Celian englanninkielinen äänikirjakokoelma kohentuu huomattavasti.

Kauno- ja tietokirjallisuuden käyttöön välittäminen

Uusia asiakkaita tavoitettiin

Vuoden aikana lainausoikeuttaan käyttäneitä eli aktiivisia asiakkaita oli 12 992, joka on 2 % vähemmän kuin vuonna 2009. Kirjastoon rekisteröityneiden asiakkaiden määrä oli 16 699. Asiakaskunnan määrä kasvaa hitaasti: vaikka kirjasto sai 2 739 uutta asiakasta, 1 694 lopetti lainauksen. Asiakkaiden keski-ikä oli 65 vuotta. Asiakkuuden kesto oli vuonna 2010 keskimäärin vain 6,7 vuotta.

Uusista asiakkaista 69 % oli näkövammaisia ja 10 % lukihäiriöisiä, loput jakautuivat useiden eri lukemisesteisten ryhmiin.

Asiakkaina olevia kirjastoja ja laitoksia oli yhteensä 693.

Eri aineistoilla oli aktiivisia lainaajia seuraavasti: äänikirjoilla 12 269, pistekirjoilla tai -nuoteilla 372, elektronisilla kirjoilla 330 ja lasten ja nuorten aineistoilla 2 422 lainaajaa. Korkeakouluopiskelijoille tuotettua aineistoa lainasi myös 897 Kirjastopalveluiden asiakasta.

Markkinointia jatkettiin

Markkinointia ja kirjastopalveluiden esittelyä jatkettiin aktiivisesti; tarkemmin toimintakertomuksen kohdassa Markkinointi ja viestintä.

Annettujen lainojen määrä

Kauno- ja tietokirjallisuuden lainaus kasvoi edelleen

Vuoden aikana lainattiin yhteensä 978 161 kirjaa. Kasvua edellisvuoteen oli 3 %. Kirjat ovat erittäin tärkeä osa Celian asiakkaiden elämää; kukin asiakas lainasi keskimäärin 80 kirjaa.

Lainoista äänikirjalainoja oli 97,5 %, pisteaineistojen lainoja 0,8 %, elektronisten kirjojen lainoja 1,7 %. Lasten aineistojen lainoja oli 3 % kaikista lainoista.

Varastokirjastoon siirrettyjä pistekirjoja oli edelleenkin mahdollista lainata Celian maksaessa postimaksut; lainoja oli 130. Celia välitti asiakkailleen 659 ääni- ja pistekirjojen kaukolainaa muiden maiden kirjastoista. Pohjoismaiden sisarkirjastojen kanssa solmittu sopimus mahdollisti vapaan lainauksen ja myös asiakkaiden rekisteröitymisen pohjoismaisen sisarkirjaston asiakkaaksi.

Kirjakokoelman laajuus

Kirjakokoelmaa kartutettiin

Kirjakokoelman tiedot ovat toimintakertomuksen taulukoissa.

Daisy-äänikirjakokoelma kasvoi uustuotannolla ja vaihdoilla. Mittava digitointihanke oli ohi ja miltei koko analoginen kokoelma oli saatavissa digitaalisessa muodossa.

Vuodenaikojen mukaan nimetyt uutuusluettelot lähetettiin asiakkaille äänikirja- tai pistemuodossa tai painettuina. Uutena muotona otettiin käyttöön sähköpostitse kuukausittain lähetettävät suomen- ja ruotsinkieliset uutuusluettelot. Koko kirjakokoelma oli haettavissa ja lainattavissa kirjaston verkkopalvelusta Celianetistä.

Kokoelman käyttöä tutkittiin käyttötilastoista. Kaunokirjallisuuskokoelmaa käytettiin erittäin kattavasti; vuoden 2010 aikana lainattiin peräti 93 % kaunokirjallisuuden eri nimekkeistä. Kun tarkastellaan kaikkia nimekkeitä (mm. lastenkirjoja, vieraskielistä kirjallisuutta, korkeakoulujen tenttikirjallisuutta), lainattiin 76 % nimekkeistä.

4.2.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Kirjojen tarjoaminen asiakkaille

Monikanavainen tapa palvella asiakkaita

Kirjaston asiakaspalvelu toimii monikanavaisesti. Eri kanavia olivat kuukausipalvelut, kävijälainausta ja puhelinpalvelu, verkkopalvelu sekä äänikirjojen verkkovälitys.

Palvelukanavista suosituin oli edelleen kuukausipalveluina tarjottavat kirjakerhot. Niiden kautta lainattiin 71 % äänikirjoista.

Kävijälainausta ja puhelinpalvelu pysyivät ennallaan; ainoastaan sähköpostiasiointi lisääntyi. Asiakaspalvelu oli auki puhelinpalvelua ja kävijäpalvelua varten päivittäin kello 9–12. Tiistaisin kirjasto oli auki kello 12–17 (kesällä 12–15). Puhelinpalvelun lisäksi käytettävissä oli puhepostit ja automaattinen tilausten vastaanotto ympäri vuorokauden.

Verkkopalvelu Celianetin käyttö on kasvanut vuosittain. Vuonna 2010 sen kautta lainattiin ensimmäistä kertaa yli 100 000 kirjaa. Celianetin käyttäjiä oli noin 30 % asiakkaista (4 861).

Uusin kanava eli äänikirjojen verkkovälitys jatkui PuhElias-ohjelmalla suoratoistona. Asiakkaita palvelun piirissä oli vuoden lopussa 328 ja lainoja vuoden aikana 14 197. Se on 1,5 % kaikista äänikirjalainoista. E-kirjoja välitettiin edelleen Luetus-muodossa THP-verkon kautta ja suoraan kirjastosta Daisy-e-kirjoina. Verkkolainoja oli kaikkiaan 24 545.

Celiassa aloitettiin vuoden aikana uusi palvelu lukupiireille ja muille senioreitten ryhmille: seniorivinkkaus. Siinä kerrotaan vinkaten kirjauutuuksista tai tietyn aihepiirin kirjoista.

Yhteistyö yleisten kirjastojen kanssa

Yhteistyö yleisten kirjastojen kanssa jatkui. Celiasta tehtiin kirjastovierailuja ja pidettiin esitelmää erilaisissa tapahtumissa.

Celian tunnettuus yleisissä kirjastoissa oli yhä parempi ja kirjastot neuvoivat yleisesti Celian palveluiden ja Daisy-kuuntelulaitteiden käytössä. Yleiset kirjastot lainasivat Celian äänikirjoja vuonna 2010 noin 30 000 kertaa lukemisesteisille asiakkailleen. Suurin osa asiakkaista valitsi kuitenkin suoran asiointin Celian kanssa, koska asiointi on helppoa ja äänikirjat tulevat suoraan kotiin. Celia tarjosi myös kunkin kunnan asukkaiden suorien äänikirjalainojen tilastotiedot niitä haluaville yhteistyökirjastoille.

Kehittämisprojekteja

Kirjastopalveluita vietiin eteenpäin erilaisin kehittämisprojektein

Audiovirta2-projektissa saatiin valmiiksi verkkojakelun tekninen jakelualusta Daisy Online -standardin mukaisesti. Projektipäällikkönä toimi kehittämisjohtaja Markku Leino.

Daisy verkkoon -projekti (DAVE) on yhteistyöprojekti (2009–2011) Celian ja Näkövammaisten Keskusliiton välillä. Vuoden aikana testattiin äänikirjojen verkkojakelua ja verkkokuuntelulaitteen käyttöön perustuvaa palvelumallia ja sen asiakaspalveluprosesseja. Asiakashankinta ja palvelun tuki aloitettiin loppuvuonna. Projektia viivästytti se, että Daisy Online -standardi hyväksyttiin vasta kesäkuussa 2010. Projektipäällikkönä oli Maria Finström Näkövammaisten Keskusliitosta.

Arena on osallistumispalvelu, jonka avulla asiakkaille tarjotaan verkossa uudenlaisia palvelusisältöjä Kirjasto 2.0 -konseptin mukaisesti. Vuoden aikana Arenan käyttöönottoa valmisteltiin, mutta asiakaskäyttöön sitä ei teknisten puutteiden vuoksi vielä voitu ottaa. Projektipäällikkönä oli palvelupäällikkö Minna von Zansen.

Nuoli-projektissa tavoitteena oli lisätä Celian tunnettuutta 10–18-vuotiaiden nuorten lukihäiriöisten keskuudessa. Samalla tiedotettiin oppikirjoista ja oltiin mukana erilaisissa erityisopetuksen tapahtumissa esittelemässä Celian palveluita. Projektissa luotiin kirjaston kotisivuille luki-infopaketti, lähetettiin uutiskirjeitä kaikkiin Suomen peruskouluihin ja avattiin kirjaston ensimmäinen facebookisivusto Senat sakaisin. Sivu on aktiivisessa käytössä; sillä on lähes 3 000 fania. Lukihäiriöisten asiakkaiden määrä uusista kirjastopalveluiden asiakkaista kaksinkertaistui edellisvuoteen verrattuna. Projektipäällikkönä oli erikoiskirjastovirkailija Minna Katela.

Verkkotuottaja-projektissa testattiin erilaisia tuotanto-ohjelmistoja ajankohtaisen aineiston tuottamiseksi koneäänen lukemiksi Daisy-julkaisuiksi. Julkaisuja testattiin myös asiakkailla; asiakaskäyttöön uudet tuotteet tulevat alkuvuodesta 2011. Projektipäällikkönä oli suunnittelija Kati Mattsson.

OPAS-projektin tarkoituksena oli yhdistää linjojen asiakaspalvelun ja kokoelmatyön toiminnot vuodenvaihteesta 2010/2011 lähtien. Tavoitteena oli asiakkaalle selkeät ja yhdenmukaiset palvelut aukioloaikoiheen sekä prosessien parantaminen ja resurssien tehokas käyttö. Projektipäällikkönä oli kokoelmapäällikkö Marjut Puominen.

Lisäksi kehittämistä vietiin eteenpäin sisäisin palvelu- ja prosessiuudistuksin.

Lastenkirjastopalvelujen kehittäminen

Lasten- ja nuortenkirjastopalveluissa keskeisimmät palvelut olivat edelleen lainauksen lisäksi satutunnit, kirjavinkkaus ja kirjakerhot sekä oma kirjastokortti.

Satutunteja järjestettiin 14; osallistujia oli 212. Suurin osa satutunneista järjestettiin Näkövammaisten Keskusliiton lastenkuntoutusryhmäläisille. Mukana oli eri-ikäisiä lapsia, myös monivammaisten vauvojen ryhmiä. Näkövammaiset Lapset ry:n kesäjuhliissa Onnelassa oli tarinateltoa ja jaettiin tietoa Celia-kirjastosta. Osallistuttiin marraskuussa Erilainen koulupäivä -tapahtumaan, jonka teemana oli sirkus. Osallistujia oli 50 henkilöä. Vuoden aikana myös useat vierailuryhmät tutustuivat Pikku-Celiaan.

Lastenkirjastonhoitaja Irmeli Holstein piti kirjavinkkausta Jyväskylän näkövammaisten koululla. Svenska skolan för synskadade -koulun oppilaat kävivät Celiassa ja heille vinkattiin sopivaa kesälukemista.

Toukokuussa oli Celian Punahilkka-koskettelutauluista koottu näyttely Kiuruveden kirjastossa.

Celia kirjastossa pidettiin kesäkuussa *Väläys pimeässä: Louis Braille ja pistekirjoituksen tarina* -kirjan julkistamistilaisuus. Paikalla oli kirjailija Maijaliisa Dieckmannin lisäksi myös lehdistöä ja kirjaston henkilökuntaa.

Pohjoismaiset lastenkirjastonhoitajat kokoontuivat Notassa, Kööpenhaminassa.

Nuoli-projektin tavoitteena oli markkinoida Celian lainauspalveluita 10–18-vuotiaille lukihäiriöisille nuorille. Vuoden aikana oltiin mukana erilaisissa erityisopetuksen tapahtumissa esittelemässä Celian palveluita ja myös oppikirjoja. Facebookisivusto Senat Sakaisin on ollut suosittu; sillä on lähes 3 000 fania. Lukihäiriöisten asiakkaiden määrä uusista kirjastopalveluiden asiakkaista kaksinkertaistui edellisvuoteen verrattuna. Alle 18-vuotiaista asiakkaista enemmistö on edelleen näkövammaisia (näkövammaisia 55,7 %, lukihäiriöisiä 26,7 %).

Asiakastyytyväisyys

Vuotuinen asiakastyytyväisyystutkimus tehtiin verkko- ja puhelinkyselynä loka-marraskuussa ja siihen vastasi 322 asiakasta. Tutkimuksen toteutti Eccu Research.

Celian kirjastopalveluihin oltiin hyvin tyytyväisiä. Kokonaisarvosana asteikolla 1–5 oli 4,35. Lähes yhdeksän vastaajaa kymmenestä oli sitä mieltä, että Celian kirjat ovat parantaneet elämänlaatua ja antaneet mahdollisuuden lukuharrastukseen. Yli puolet vastaajista oli suositellut Celiää tuttavilleen, ja 44 % voisi suositella Celiää.

Puhelinpalvelu koettiin erittäin ystävälliseksi ja asiantuntevaksi, ja sähköpostin kautta saatuun palveluun oltiin myös erittäin tyytyväisiä.

Asiakkailla tärkeimmiksi asioiksi Celiassa nousivat äänikirjojen laatu ja uusien kirjojen määrä. Kolmanneksi tärkeimpänä asiana pidettiin verkon kautta saatavia palveluita. Celia panostaa jatkossakin tärkeiksi koettujen asioiden kehittämiseen.

Kirjauutuuksista tiedottamista pidettiin selvästi riittävämpänä kuin edellisinä vuosina (lähes 83 % sai riittävästi tietoa uutuuksista). Celian käyttöön ottamaan suoraan sähköpostiin tilattavaan uutuuksiluetteloon on oltu tyytyväisiä. Lähes yhtä moni piti palveluista tiedottamista riittävänä ja peräti 92 % oli kokenut saavansa riittävästi ohjeita ja neuvontaa.

4.3 Asiantuntijatoiminta ja kansainvälinen toiminta

Asiantuntijatoiminta

Äänikirjaraati

Äänikirjaraati on Celia-kirjaston yhteydessä toimiva pääosin kirjaston asiakaskunnan edustajista koostuva yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on äänikirjojen luentaan liittyvä laadunvalvonta. Vuosi 2010 aloitti raadin kolmivuotisen toimikauden uudistuneella kokoonpanolla. Jäsenet äänikirjaraatiin nimesi Näkövammaisten kirjastoyhdistys ry avoimella hakumenettelyllä lukuun ottamatta asiantuntijajäsentä ja raadissa toimivia Celian työntekijöitä.

Vuoden aikana äänikirjaraati kokoontui 11 kertaa. Se arvioi 79 koeäänitystä ja suositteli 33 uutta äänikirjanlukijaa Celian äänittämölle sekä yhteistyöäänittämöille. Se myös käsitteli Celian asiakkaiden antamat 74 palautetta, jotka koskivat pääasiassa äänikirjojen luennan laatua. Marraskuun alussa äänikirjaraati järjesti avoimen yleisötilaisuuden Celian asiakkaille ja äänikirjanlukijoille teemalla Äänen ilta. Tilaisuus keräsi kirjastoon 56 äänestä kiinnostunutta

osallistujaa.

Äänikirjaraadin kokoonpano vuonna 2010:

Riikka Hänninen, äänikirjaraadin puheenjohtaja
 Eija-Liisa Markkula, varapuheenjohtaja
 Mikki Liusvaara, jäsen
 Sari Talja, jäsen
 Lasse Jalonen, varajäsen
 Gyöngyi Pere-Antikainen, varajäsen
 Malla Kuuranne, asiantuntijajäsen (Teatterikorkeakoulu, puhetekniikan lehtori)
 Mika Sairanen, äänittämöiden edustaja (Celia – Näkövammaisten kirjasto)
 Pirjo Nironen, sihteeri (Celia – Näkövammaisten kirjasto)

Kansainvälinen toiminta

IFLA-yhteistyö

Palvelupäällikkö Minna von Zansen toimi IFLA:n lukemisesteisten kirjastojen jaoston LPD:n (Libraries Serving Persons with Print Disabilities) hallituksen jäsenenä ja tiedottajana. Jaosto kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa. Toinen kokouksista järjestettiin Celiassa. Jaoston tärkein tehtävä on edistää lukemisesteisille käyttäjille tarkoitettujen kirjastopalveluiden kehittämistä ympäri maailmaa. Lisätietoa jaoston toiminnasta: www.ifla.org/en/lpd

Lisäksi Minna von Zansen on ollut työryhmän jäsenenä rakentamassa lukemisesteisen kirjastoille yhteisiä mittareita toiminnan kehittämiseksi. Työryhmä kokoontui Englannissa huhtikuussa.

IFLA:n vuotuinen World Library and Information Conference järjestettiin Göteborgissa elokuussa. Celiasta sinne osallistuivat Minna Katela, Elina Kilpiö ja Inka Mälkki. Minna von Zansen piti konferenssissa posterisession aiheesta, joka käsitteli kansainvälisen DAISY-konsortion ja IFLA LPD:n yhteistyönä käynnistettyä TIGAR-projektia. Projektin tarkoituksena on kehittää globaali digitaalinen kirjasto lukemisesteisille.

Typhlo & Tactus -projekti ja koskettelukirjayhteistyö

Typhlo & Tactus -kilpailu on joka toinen vuosi; seuraava kilpailu järjestetään vuonna 2011.

Kotimaista koskettelukirjayhteistyötä jatkettiin. Henkilökohtaista opastusta koskettelukirjan valmistamiseen kävi hakemassa 9 henkilöä. Sen lisäksi vierailtiin Vares-keskuksessa Oulussa ja kerrottiin koskettelukirjojen valmistamiseen liittyvistä asioista, paikalla oli noin 70 henkilöä. Loviisan ruotsinkielisessä kansalaisopistossa jatkuu jo kolmatta lukuvuotta koskettelukirjakurssi. Joulukuussa 2010 kurssilaiset lahjoittivat 5 ruotsinkielistä koskettelukirjaa Celiaan.

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismaiset lukemisesteisten kirjastot tekevät yhteistyötä neljän eri työryhmän puitteissa, minkä lisäksi kirjastojen johtajat kokoontuvat säännöllisesti. Työryhmät ovat lastenkirjastotyöryhmä (Suomesta Irmeli Holstein), viestintätyöryhmä (tiedottaja Johanna Koskela), DTBook-tiedostojen yhteishankintaryhmä (tuotantopäällikkö Kirsi Yläne ja projektipäällikkö Päivi Suhonen) sekä yhteistyöryhmä (Minna von Zansen ja Katariina Kiiliäinen).

Yhteistyöryhmä kokoontui Celiassa toukokuussa. Vuoden aikana saatiin päätökseen sopimus Royal National Institute for the Blind -järjestön kanssa 500 englanninkielisen äänikirjan hankinnasta, jossa kaikki kirjat tulevat pohjoismaisten sisarkirjastojen kokoelmaan.

Lähialueyhteistyö

Celia osallistuu lähialueyhteistyöhön opetus- ja kulttuuriministeriön suomalais-venäläisen kulttuurifoorumin puitteissa lähialueilta tulevien aloitteiden pohjalta. Jatkettiin Komin tasavallan näkövammaisten erikoiskirjaston kanssa v. 2009 aloitettua projektia, jossa toteutetaan satukokoelma komin, venäjän ja suomen kielellä. Tiedottaja osallistui lokakuussa Hämeenlinnan suomalais-venäläiseen kulttuurifoorumiin.

DAISY-konsortio

Suomen edustajana kansainvälisen DAISY-konsortion hallituksessa on vuodesta 2008 lähtien toiminut kehittämisjohtaja Markku Leino Celiasta. Konsortio kokoontui Zürichissa Sveitsissä ja New Delhissä Intiassa. DAISY-konsortion konferenssiin lokakuun lopussa New Delhissä osallistuivat tuotantopäällikkö Kirsi Yläne ja projektipäällikkö Päivi Suhonen.

Celia-kirjasto on vuonna 2008 perustetun Suomen Daisy-konsortion perustajajäseniä.

Suomen DAISY-konsortio edistää Daisy-standardien tuntemusta ja käyttöä Suomessa sekä vaikuttaa Daisy-standardien kehitykseen kansainvälisen DAISY-konsortion täysjäsenenä.

Suomen DAISY-konsortio toteutti omaa toimintasuunnitelmaansa ja kirjasto osallistui aktiivisesti sen toteuttamiseen. Vuonna 2011 toukokuussa järjestetään kansainvälisen konsortion hallituksen kokous ja yleiskokous Helsingissä. Tässä yhteydessä pidetään myös DAISY-seminaari. Valmistelut aloitettiin jo hyvissä ajoin vuoden 2010 puolella.

Muu kansainvälinen toiminta

Celiassa vieraili ryhmiä eri Pohjoismaista, Virosta, Venäjältä, Latviasta ja Japanista. Kesäkuussa Celiassa työskentelivät Ulverscroftin opintostipendillä luettelointiin ja työtapoihin perehtyen kirjastonhoitajat Wendy Taylor ja Kathy Teague RNIB:n National Library Service -kirjastosta Englannista.

4.4 Hallinto, viestintä sekä yhteiset teknologiat ja kehittäminen

Hallinto

Henkilöstövähennykset

Valtion tuottavuusohjelman asettamat henkilöstövähennykset toteutettiin vuoden 2010 aikana. YT-menettelyn päätöksenä toteutettava kuuden henkilötyövuoden vähennys saatiin toteutettua seuraavasti: Kaksi henkilöistä siirtyi vanhuuseläkkeelle, toiset kaksi siirtyivät omaehtoisesti toisen työnantajan palvelukseen, joskin Celian tukemana. Viimeiset kaksi siirtyivät yli 60-vuotiaina ns. eläkeputkeen.

Kertomusvuoden aikana lähtövaihtuvuus on ollut vähäistä. Vaihtuvuuden paikkaamiseksi on suoritettu vain kaksi rekrytointia. Vähäisten henkilöstöresurssien täyttäminen on muodostunut yhä tärkeämmäksi Celian tulevaisuuden kannalta, ja tähän haasteeseen onkin vastattu rekrytoimalla yhä korkeammin koulutettuja pois lähteneiden tilalle.

Tekijänoikeuskorvaukset

Kirjasto allekirjoitti Sanasto ry:n kanssa sopimuksen Celian äänikirjapalvelusta maksettavista korvauksista.

Palkkausjärjestelmän uudistaminen käynnistettiin. Tavoitteena on ottaa Palkkavaaka-järjestelmä käyttöön syksyllä 2011.

Valmistelut kirjaston asiakaspalveluyksiköiden yhdistämiseksi käynnistettiin. Uudistus toteutettiin 1.1.2011.

Viestintä ja markkinointi

Vuoden aikana panostettiin etenkin verkkoviestinnän kehittämiseen. Celia otti käyttöön sähköisen uutiskirjepalvelun maaliskuussa. Uutiskirjeitä lähetetään suomeksi ja ruotsiksi neljä kertaa vuodessa. Uutiskirjeestä tehdään kaksi versiota, toinen kirjastopalveluihin ja toinen oppimateriaalipalveluihin keskittyvä. Uutiskirjepalvelua alettiin soveltaa toukokuussa kirjastopalvelut-linjan kuukausittaisiin uutuusluetteloihin: asiakas saa halutessaan uutuusluettelot suoraan sähköpostiinsa. Sähköisen uutuusluettelon vastaanottajia oli vuoden lopussa yli tuhat.

Celia aloitti myös aktiivisen läsnäolon sosiaalisessa mediassa. Nuoli-projektissa avattiin Senat Sakaisin -facebookisivusto, jolla oli vuoden lopussa lähes 3 000 fania. Suurin osa faneista oli nuoria, 13–17-vuotiaita.

Celian internetsivujen (www.celia.fi) hakusanamarkkinointi aloitettiin vuoden alussa. Samalla lopetettiin Oppari-verkkokaupan hakusanamarkkinointi. Celian internetsivujen hakukoneoptimoinnin tila kartoitettiin ja sivustoon tehtiin lukuisia parannuksia optimoinnin tehostamiseksi.

Viestinnän sähköinen mediaseuranta aloitettiin joulukuussa Webnewsmonitor-palvelun kautta.

Mediaviestintää jatkettiin. Celiasta julkaistiin artikkeli mm. Helsingin Sanomissa, Keski-suomalaisessa ja turkulaisessa Aamuset-lehdessä.

Toteutettiin uusi esite lasten ja nuorten palveluista. Esitteessä kerrotaan Celian äänikirjatarjonnasta ja palveluista niin kirjasto- kuin oppimateriaalipalveluiden kannalta. Myös koskettelukirjaesitteestä tehtiin täysin uudistettu versio.

Celian palveluita esiteltiin messuilla ja muissa tapahtumissa, yhteensä 39:ssä eri tapahtumassa. Suurimmat tapahtumat olivat opetusalan Educa-messut tammikuussa, terveydenhuolto- ja sosiaalialan Terve-SOS-messut toukokuussa ja vanhustyön ammattilaisille suunnatut Hyvä Iäkä -messut syksyllä. Celiassa vieraili lisäksi vuoden aikana 119 ryhmää, joille esiteltiin Celian palveluja.

Yhteiset teknologiat ja kehittäminen

Alkuvuonna yksikkö uusi lähes koko kirjastolinjan työasemat. Vuoden aikana ylläpidettiin ydinjärjestelmiä ja järjestettiin niiden ylläpitoon liittyviä asioita. TK-yksikkö tarjosi linjoille ylläpito- ja IT-tuen sekä apua hankintoihin.

Linjojen projekteista suurin työmäärä meni verkkojakeluprojektin palvelinuudistuksiin sekä yhteistyöhön DAVE-projektin kanssa. Kirjaston jakelupalvelu päivittyi DAISY online-yhteensopivaksi.

Syksyllä 2010 yksikkö ryhtyi suunnittelemaan hankeohjelmaa jonka puitteissa seuraavien vuosien projekteille tarjotaan yhtenäinen kehityspolku ja järjestelmätuki. Hanke alkaa vuonna 2011. Palvelinvirtualisointi on osa hanketta ja sen suunnittelu alkoi myös vuonna 2010.

5 Henkisten voivavarojen hallinta ja kehittäminen

Työhyvinvointi ja henkilöstöinvestoinnit

Henkilöstöinvestoinnit olivat 1 839 euroa/henkilötyövuosi (-20 %). Lasku edelliseen vuoteen johtuu koulutuskustannusten pienentymisestä, sillä edellisen vuoden koulutuskustannuksia rasitti mittava SUN-arkistojärjestelmäkoulutus.

Sairauspoissaoloja oli 9,6 päivää/henkilötyövuosi (edellisenä vuonna 9). Työtyytyväisyys VMBarolla mitattuna oli 3,42 (edellisenä vuonna 3,38). Tulos vastaa keskimääräistä tulosta valtionhallinnossa.

Sopimus työterveyshuollosta uusittiin Diacor Oy:n kanssa vuosille 2010–2012. Samassa yhteydessä otettiin käyttöön varhaisen välittämisen malli ja toteutettiin työpaikkaselvitykset kirjastopalvelut-linjassa ja oppimateriaalipalvelut-linjassa. Selvitysten pohjalta tehtyjä toimenpidesuunnitelmia toteutettiin.

Henkilöstötilaisuuksia ja päällikkötilaisuuksia järjestettiin pitkin vuotta.

Jo tavaksi tulleiden henkilökunnan tukimuotojen (ruokailun tuki, hieronta, vesijumppa, liris-talon liikuntatilojen käyttömahdollisuus, influenssarokotukset, perjantaikahvit, joululounas) lisäksi käynnistettiin kokopäiväisen virkistyspäivän perinne. Ensimmäinen yhteinen virkistyspäivä vietettiin kirjaston 120-vuotisjuhluvuoden merkeissä Tammisaarella tutustuen kirjaston perustajan Cely Mechelinin kesäasuntoon. Näkövammaisten kirjastoyhdistys ry rahoitti henkilökunnan matkan.

Kirjasto tuki henkilöstökerho Huvikkeen toimintaa. Huvike järjesti useita virkistystilaisuuksia pitkin vuotta, mm. pikkujoulun Suomenlinnassa.

Henkilökuntaan kuuluvien merkkipäiviä ja läksiäisiä vietettiin pitkin vuotta kahvitilaisuuksin tai muulla tavoin.

Seuraaville Celian työntekijöille myönnettiin ansiomerkki tunnustukseksi pitkäaikaisesta työskentelystä näkövammaisten kirjastossa: valtion virka-ansiomerkki: Eija Niemi, Näkövammaisten Keskusliitto ry:n kultainen ansiomerkki: Markku Leino, Ritva-Liisa Malmi, Jarmo Paalasvuori, Anneli Salo ja Hannele Wilkman.

Kirjastossa työskenteli harjoittelijoita työssäoppimisjaksoilla. Jukka Eerikäinen aloitti siviilipalveluksen elokuussa verkkopalvelun tukihenkilönä.

Osaamisen kehittäminen

Kirjastopalvelut-linjan henkilökuntaa osallistui mm. sosiaalisen median, koulukirjastojen ja verkkoviestinnän koulutukseen. Koko henkilökunnalle järjestettiin sekä englannin että ruotsin kielen kertausta.

Kirjastopalvelut-linjan kehittämispäivä järjestettiin 18.11. Paasitornissa. Päivässä käsiteltiin linjojen asiakaspalvelu- ja kokoelmatyön yhdistymistä; mukana olivat myös Oppimateriaalipalvelut-linjan asiakaspalvelua hoitavat työntekijät. Vuoden aikana järjestettiin sisäistä koulutusta erityisesti yhdistymiseen liittyen linjojen eri asiakaspalveluiden tehtävistä.

Tekstituotannon uudistamiseen liittyen järjestettiin Celian oppimateriaalisuunnittelijoille sisäistä DTBook-koulutusta kirjakohhtaisten ohjeiden laatimiseksi intialaisia alihankkijoita varten.

Oppimateriaalipalvelut-linjalta osallistuttiin esimiestyön sekä asiakaspalvelun kursseille.

Pohjoismaiseen matematiikkaseminaariin Keskuspuiston ammattikoulun Arla-Instituutissa osallistuivat matematiikan pistekirjoja toimittavat oppimateriaalisuunnittelijat Essi Aura ja Anneli Salo. Seminaarissa oli osallistujia pohjoismaiden lisäksi myös Virosta, Latviasta ja Liettuasta.

Oppimateriaalipalvelut -linjan kehittämispäivä järjestettiin 10.11. Kartanohotelli Kaisankodissa Espoossa. Päivän teemana oli tuotteiden laatu.

Koulutukseen käytettiin 844 euroa/henkilötyövuosi. Näkövammaisten kirjastoyhdistys tuki työntekijöiden matkoja myöntämällä matkoihin 15 000 euron avustuksen.

Henkilöstöraportti 2010

Työvoimakustannuserä Virka- ja työsuhteisten sekä freelance-työntekijöiden työvoimakustannukset	€ 2010	% Työ- voima- kustan- nuksista
Tehdyn työajan palkat, omat	1 417 464	52,59 %
Tehdyn työajan palkat, freelance	182 758	6,78 %
Välilliset palkat, omat	539 877	20,03 %
Välilliset palkat, freelance	22 588	0,84 %
Palkat yhteensä	2 162 687	
Muut välilliset työvoimakustannukset	64 981	2,41 %
Sotu ja Vael, omat ja freelance	467 757	17,35 %
1-4.Työvoimakustannukset yhteensä	2 695 425	100 %

Henkilöstöpanokset (omat)		2010
Henkilöstö	lkm	58
Henkilötyövuodet	lkm	55,7
Henkilöstön keski-ikä (vakainainen henkilöstö)	vuotta	48,3
Koulutustaso (vakainainen henkilöstö)	indeksi	5,2
Tehty työaika /vuosityöaika (säännöllisenä työaikana)	%	72,42 %
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista	%	68,44 %

Henkilöstön tila		2010
Työtyytyväisyysindeksi ¹⁾	indeksi	3,42
Luonnollinen poistuma	%/hlöstö	3,4 %
Lähtövaihtuvuus	%/hlöstö	8,6 %
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen	%/hlöstö	-
Sairauspoissaolot/henkilötyövuosi	pv/htv	9,58
Tapaturmapoissaolot/henkilötyövuosi	pv/htv	-

Henkilöstöinvestoinnit		2010
Työtyytyväisyyden edistäminen	€/htv	331
Työkunnan edistäminen	€/htv	127
Koulutus ja kehittäminen	€/htv	844
Työterveyshuolto	€/htv	538
Yhteensä	€/htv	1 839

¹⁾ Työtyytyväisyys mitattiin VM:n työtyytyväisyysbarometrilla.

6 Tilinpäätösanalyysi

Rahoituksen rakenne

Näkövammaisten kirjaston toiminta rahoitettiin toimintamäärärahoilla. Kirjaston toimintamäärärahaa (29.80.05) oli kertomusvuoden talousarviossa 6 484 000 €. Vuodelta 2009 siirtyi toimintamäärärahoja kertomusvuonna käytettäväksi 1 966 595,24, joten yhteensä kertomusvuonna käytettävissä oli 8 450 595,24 €.

Talousarvion toteutuminen ja analyysi

Toimintamenojen käyttö muodostui vuoden 2010 talousarvion määrärahasta, vuodelta 2009 siirtyneestä toimintamäärärahasta sekä bruttotuloista. Talousarviobruttotulot nousivat edellisen vuoden 143 446,31 eurosta kertomusvuoden 178 406,64 euroon. Tuloista lähes kaikki tuli kirjamyynneistä. Talousarviomenot ovat viraston toimintamenoja, joista 35,84 % muodostuu palkoista sivukuluineen. Seuraavassa taulukossa on esitetty käytössä olleet määrärahat ja niiden käyttö vuonna 2010. Tulot ylittivät talousarvion 43 406,64 eurolla (32,15 prosenttia). Toimintamäärärahaa käytettiin 7 339 627,27 euroa, mikä on 526 297,16 euroa vähemmän kuin vuonna 2009. Vuodelle 2011 toimintamäärärahaa siirtyi 1 302 374,61 euroa. Määrärahaa siirtyi odotetusti ottaen huomioon Celian kertomusvuonna maksamat Sanasto ry:n tekijänoikeuskorvaukset.

Talousarviotili	Tilinpäätös 2010	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010		Tilinpäätös 2010	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle		Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2009 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
298005									
Bruttomenot		6 619 000	5 495 032,03		6 797 406,64			5 495 032,03	
Bruttotulot		135 000	178 406,64		178 406,64			178 406,64	
Nettomenot		6 484 000	5 316 625,39	1 302 374,61	6 619 000	0,00	6 619 000	5 316 625,39	1 302 374,61
298005									
Bruttomenot	7 111 446,31							1 966 595,24	
Bruttotulot	143 446,31							0,00	
Nettomenot	6 968 000,00					1 966 595,24	1 966 595,24	1 966 595,24	0,00

Tuotto- ja kululaskelma sekä analyysi

Henkilöstökulujen osuus toiminnan kuluista on hieman noussut 33,91 %:sta 35,04 %:iin, kun taas palvelujen ostojen osuus on taas laskenut 49,52 %:sta 36,02 %:iin, ja aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden osuus on tilikaudella laskenut 7,75 %:sta 4,33 %:iin. Huomattavaa on kohta muut kulut, joiden osuus oli toiminnan kustannuksista 16,48 %. Tämä siksi, että vuonna 2010 maksettiin kertomusvuoden korvausten lisäksi takautuvia tekijänoikeuskorvauksia vuosilta 2006–2009. Toiminnan kulut olivat yhteensä 7 581 997,75 euroa ja tilikauden kulujäämä 8 048 324 euroa oli 10,25 % pienempi kuin edellisenä vuonna. Toiminnan tuotot olivat suuremmat kuin edellisenä vuonna 178 406,64 euroa. Suurin osa toiminnan tuotoista muodostui maksullisesta palvelu toiminnasta 149 329,90 euroa. Loppuosa toiminnan tuotoista muodostui yhteistoiminnan tuotoista muilta valtion virastoilta ja muista tuotoista yht. 29 076,74 euroa.

7 Sisäinen valvonta

Sisäinen tarkastus

Näkövammaisten kirjasto kuuluu kirjanpitoyksikkönä opetus- ja kulttuuriministeriön sisäisen tarkastuksen piiriin. Ministeriön sisäinen tarkastaja teki kirjastossa sisäisen tarkastuksen 17.3.2005. Valtiontalouden tarkastusvirasto teki tarkastuksen kirjastoon vuonna 2004.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kirjaston johtokunta vahvisti 23.5.2007 kirjastolle sisäisen valvonnan ohjesäännön. Siinä määritellään mm. riskienhallinta osaksi kirjaston strategista ja vuosisuunnittelua.

Vuonna 2008 tehtiin kirjaston riskianalyysi, jossa arvioitiin kirjaston strategian ja toiminta- ja taloussuunnitelman 2009–2012 tavoitteiden toteuttamiseen liittyvät riskit. Ilmenneiden riskien minimointia toteutettiin monin tavoin ja tästä työstä on raportoitu vuoden 2009 toimintakertomuksessa.

Kirjaston strategia ei ole muuttunut, mutta sitä on päivitetty toiminta- ja taloussuunnitelman 2012–2015 laatimisen yhteydessä syksyllä 2010. Uusi riskianalyysi tehdään keväällä 2011. Kirjasto ennakoi riskejä jatkuvasti. Tästä esimerkkinä on prosessien uudelleenorganisointi: asiakaspalvelupisteiden yhdistäminen sekä kirjahankinnan ja luetteloinnin keskittäminen yhdenmukaisen toiminnan, voimavarojen sujuvan käytön sekä toiminnan selkeyden ja asiakaslähtöisyyden varmistamiseksi. Prosessien uudelleenorganisointi jatkuu vuoden 2011 aikana.

Aleneva määrärahakehys on yksi riskeistä samalla kun palveluiden kysyntä kasvaa. Vuoden 2010 aikana kirjasto tarttui alenevan määrärahakehysten haasteeseen tavoitteena hallittu sopeutuminen tilanteeseen. Toiminta- ja taloussuunnitelmassa 2012–2015 hahmoteltiin varasuunnitelmaa tällaisen tilanteen varalle. Kirjasto on myös kilpailuttanut äänitys- ja pakkauspalvelut ja siirtynyt jakelussa edullisempaan postimaksuluokkaan ja saanut näin jonkin verran liikkumavaraa kasvavan kysynnän hoitamiseen.

Liite 1: Braille-neuvottelukunnan toimintakertomus 2010

Braille-neuvottelukunta 1.5.2006–30.4.2010

Teuvo Heikkonen, puheenjohtaja, tiedonsaantijohtaja, Näkövammaisten Keskusliitto ry
 Heikki Alavesa, oik. kand., Näkövammaiset lapset ry
 Riitta Eronen, tutkija, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
 Riitta Kangasaho, ohjaava opettaja, Jyväskylän näkövammaisten koulu
 Iiro Nummela, palvelupäällikkö, Näkövammaisten Keskusliitto ry
 Maria von Rutenberg, PsM, Keskuspuiston ammattiopisto, Arlan toimipaikka
 Kirsi Yläne, tuotantopäällikkö, Celia – Näkövammaisten kirjasto

Neuvottelukunta (1.5.2006–30.4.2010) on kutsunut pysyväksi asiantuntijaksi kokouksiinsa alueellisen pistekirjoituksen ohjaajan Sari Taljan Näkövammaisten Keskusliitto ry:stä.

Braille-neuvottelukunta 1.5.2010–30.4.2014

Kokoonpano on sama kuin edellisessä neuvottelukunnassa.

Näkövammaisten kirjasto on nimittänyt sihteeriksi oppimateriaalisuunnittelija Liisa Hietaketo-Vienon. Sijaisena tarvittaessa toimii oppimateriaalisuunnittelija Anneli Salo.

Kokoukset

Braille-neuvottelukunta kokoontui viisi kertaa, vanhalla kokoonpanolla kaksi ja uudella kolme. Kaikki kokoukset pidettiin Celiassa.

Pohjoismaisten Braille-neuvottelukuntien kokous pidettiin Islannissa 27.–28.5.2010. Reykjavikin kokoukseen osallistuivat Heikki Alavesa, Riitta Kangasaho, Iiro Nummela ja Anneli Salo. Iiro Nummela esitti kutsun vuoden 2011 kokoukseen Suomeen.

Matkat

Maria von Rutenberg edusti neuvottelukuntaa Ruotsin Eskilstunassa 21.–22. huhtikuuta järjestetyssä seminaarissa "Multimodal learning processes" Understanding the world through eyes, ears and touch.

Pia Pyötsiä ja Anneli Salo osallistuivat Viron Tartossa järjestettyyn matematiikan merkintöjä käsittelevään seminaariin 17.6.2010.

Päätökset

Matematiikan, fysiikan ja kemian merkinnät elektronisissa oppikirjoissa (Luetus-kirjat)

Päätettiin hyväksyä ASCIIMath-merkinnät muuttamattomina korkeakoulukäyttöön. (<http://www1.chapman.edu/~jipsen/asciimath.html>). Peruskoulun ja lukion matematiikan kirjoihin työstetään sovellettua ASCIIMath- pohjaista merkistöä, joka mukailee suomalaista pistekirjoitusta.

EBU:n suosittamat lääke merkinnät

Braille-neuvottelukunta päätti hyväksyä erityisesti ulkomaisten lääkeyritysten käyttöön EBU:n suosittamat merkinnät lääkepakkausissa. Lista näistä löytyy osoitteesta <http://ebu.rnib.org.uk/>. Päätettiin kuitenkin, että kotimaiset lääkeyritykset voivat edelleen käyttää Suomessa neuvottelukunnan hyväksymiä suomalaisen pistekirjoituksen mukaisia merkintätapoja.

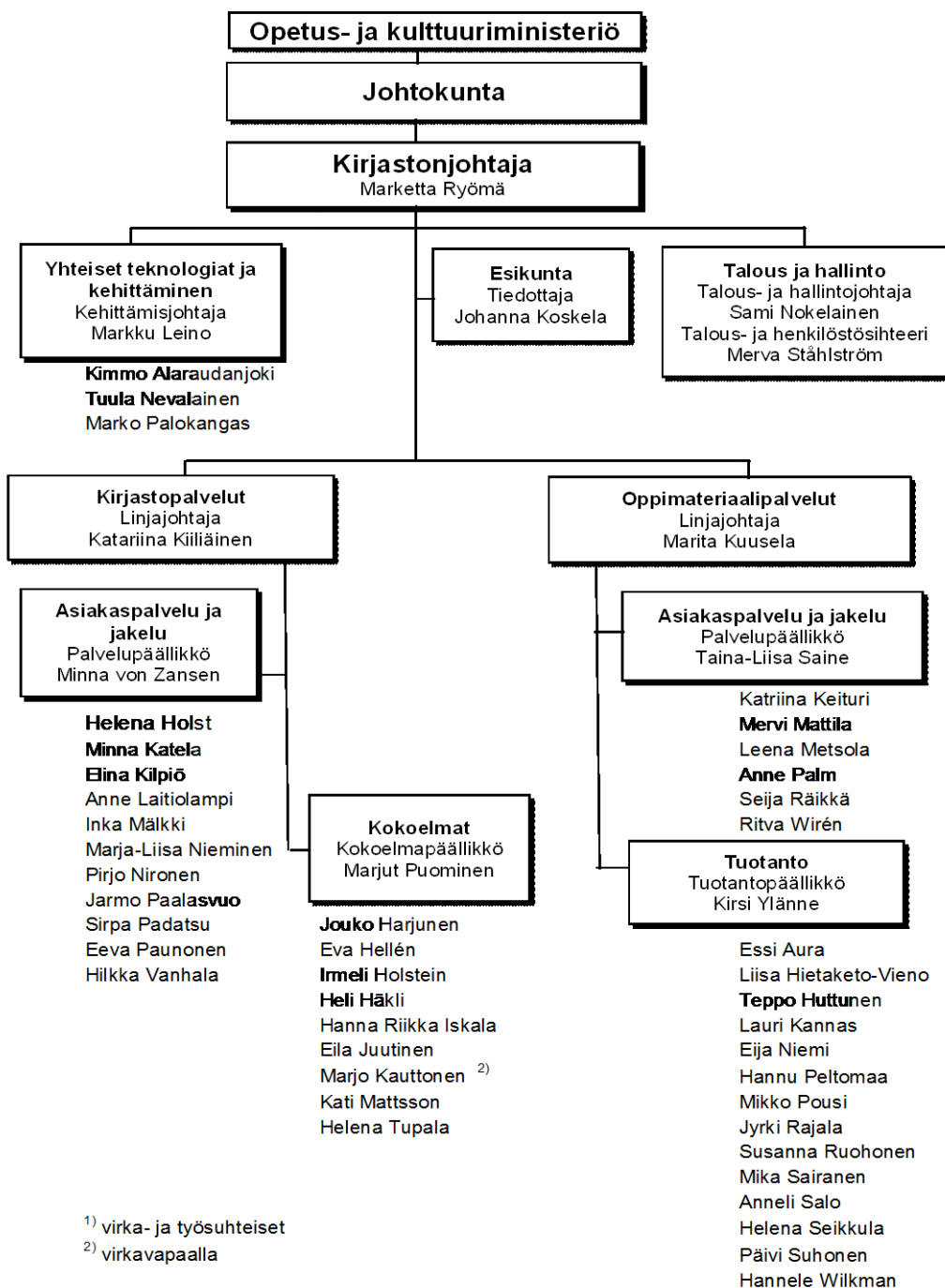
Kansallinen pistekirjoitustesti

Braille-neuvottelukunnassa on keskusteltu kansallisen pistekirjoitustestin tarpeellisuudesta pistekirjoituksen luku- ja kirjoitustaidon mittarina ja pistekirjoitustaidon hankkimisen edistäjänä. Tätä varten pidettiin 24.11.2010 keskustelutilaisuus, jossa päätettiin kerätä eri laitoksissa pidettyjä pistekirjoitustestejä ja tutkia näiden perusteella mahdollisuutta laatia yhteiset kansalliset säännöt pistekirjoitustestille. Tilaisuuteen osallistuivat edustajat neuvottelukunnan lisäksi seuraavista laitoksista: Keskuspuiston ammattiopiston Arlan toimipaikka, Celia, Föbundet Finlands Svenska Synskadade, Jyväskylän näkövammaisten koulu, Svenska skolan för synskadade ja Näkövammaisten Keskusliitto ry.

Ruotsinkieliset pistekirjoituksen opiskelupakitit

Ruotsinkieliset pistekirjoituksen lukemisen harjoitteluun tarkoitetut lukupakitit ovat valmistuneet. Ne ovat nimeltään Fakta 1 (HH) ja Fakta 2 (TH). Kumpaakin voi tilata maksutta verkkokaupasta www.oppari.fi.

Liite 2: Celia-kirjaston organisaatio ja henkilöstö 31.12.2010 ¹⁾

Liite 3: Johtokunnan jäsenet

Johtokunnan jäsenet 1.10.2006 – 30.9.2010

Rauno Anttila, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja
 Pirjo Koivula, opetusneuvos, opetushallitus, varapuheenjohtaja
 Teuvo Heikkonen, tiedonsaantijohtaja, Näkövammaisten Keskusliitto ry
 Iiro Nummela, palvelupäällikkö, Näkövammaisten Kirjastoyhdistys ry
 Jouni Onnela, rehtori, Arlainstituutti
 Sisko Puustinen, kirjastosihteeri, Kehitysvammaliitto ry
 Maija Saraste, kirjastotoimen apulaisjohtaja, Suomen Kirjastoseura ry
 Airi Valkama, puheenjohtaja, Erilaisten oppijoiden liitto ry
 Arto Vanhanen, FM, Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf.
 Marketta Ryömä, kirjastonjohtaja, Celia – Näkövammaisten kirjasto
 Minna von Zansen, palvelupäällikkö, henkilöstön edustaja,
 Celia – Näkövammaisten kirjasto

Johtokunnan jäsenet 1.10.2010–30.9.2014

Rauno Anttila, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja
 Pirjo Koivula, opetusneuvos, opetushallitus, varapuheenjohtaja
 Tessa Bamberg, Förbundet Finlands svenska synskadade rf
 Tuula Haapamäki, tuotantopäällikkö, Kansalliskirjasto
 Teuvo Heikkonen, tiedonsaantijohtaja, Näkövammaisten Keskusliitto ry
 Leena Laakso, erikoiskirjastonhoitaja, Suomen kirjastoseura
 Ilpo Soini, informaatikko, Invalidisäätiö/Keskuspuiston ammattiopisto
 Markku Vaittinen, Näkövammaisten kirjastoyhdistys ry
 Airi Valkama, puheenjohtaja, Erilaisten oppijoiden liitto ry
 Marketta Ryömä, kirjastonjohtaja, Celia – Näkövammaisten kirjasto
 Markku Leino, henkilökunnan edustaja, Celia – Näkövammaisten kirjasto

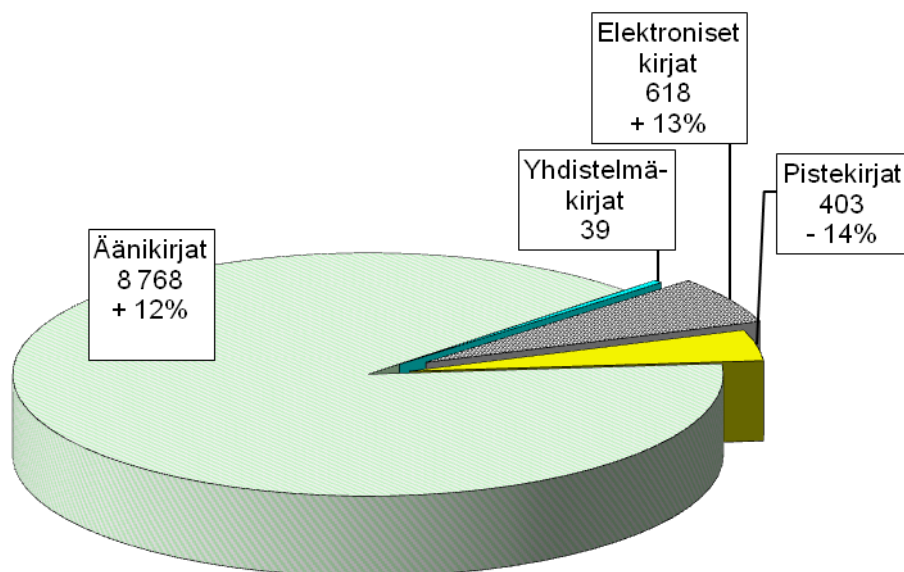
Oppimateriaalipalveluiden asiakkaat ja palveluiden käyttö

Oppikirjapalveluiden asiakkaat				
	2010	2009	2008	2007
Aineistoa ostaneet asiakkaat ¹⁾ (peruskoulutaso ja toinen aste)	2478	1546	791	382
Aineistoa lainanneet asiakkaat (korkeakoulutaso)	46	44	48	50
	2 524	1 590	839	432

¹⁾ 90% asiakkaista on oppilaitoksia 2010. Oppilaitokset voivat tilata oppikirjoja useille oppilaille, joten kirjoja käyttävien oppilaiden määrästä ei ole tietoa. Kaikki asiakkaat eivät ole ostaneet kirjoja, vaan ainoastaan tilanneet näytelähetyksiä.

Oppikirjapalveluiden käyttö aineistolajeittain 2010

Yhteensä 9 828 oppikirjatoimitusta (+ 9 %)

Kirjastopalveluiden asiakkaat ja palveluiden käyttö

Kirjaston asiakkaat

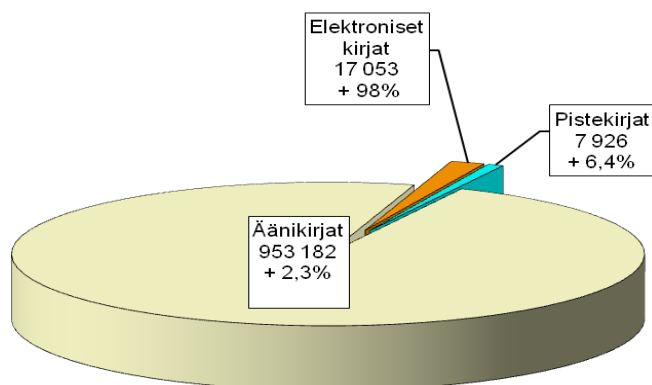
	2 010	2 009	2 008	2007
Lainausoikeuttaan käyttäneet asiakkaat	12 992	13 204	11 829	10 190
Uudet asiakkaat vuoden aikana	2 739	2 471	2 454	2 399
Asiakkaat aineistolajeittain				
- analogiset äänikirjat	0	0	0	4 594
- digitaaliset äänikirjat	12 269	12 870	11 488	9 266
- pistekirjat ja -nuotit	372	326	348	348
- e-kirjat (verkkokirjat)	330	330	340	350
- lasten aineistot (ääni-, piste-, koskettelu- tai luetaan yhdessä -kirjat)	2 422	2 076	1 768	1 532

Vuosi	Lainausoikeuttaan käyttäneet ¹⁾	Rekisteröityneet	Uudet asiakkaat
2 010	12 992	16 699	2 739
2 009	13 204	16 030	2 471
2 008	11 829	15 382	2 454
2 007	10 190	14 734	2 399
2 006	8 377	13 401	1 669
2 005	8 118	11 685	1 196
2 004	-	12 805	1 265
2 003	-	12 121	1 410
2 002	-	11 679	1 514
2 001	-	10 921	1 531

¹⁾ tietoa ei ole vuosilta 2001 - 2004

Kirjastopalveluiden käyttö aineistolajeittain 2010

Yhteensä 978 161 (+ 3,2 %) kirjallinaa

Palveluiden kehittyminen 2005–2010

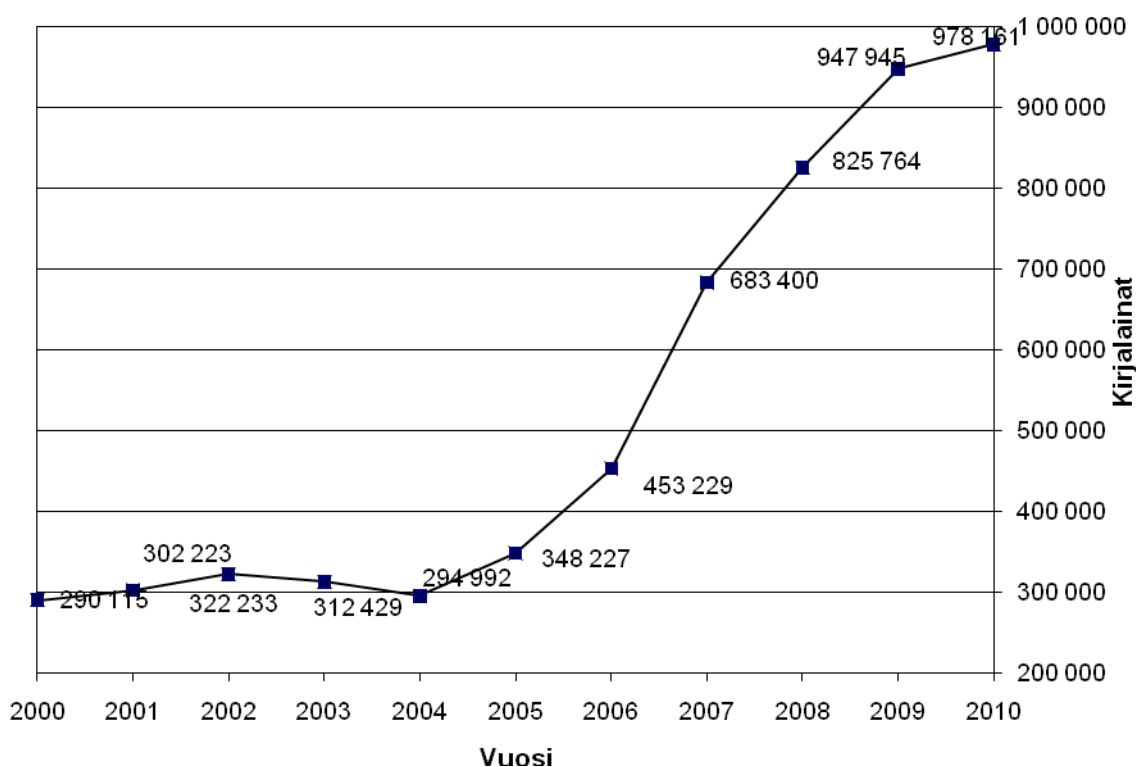
Lainatut ja myydyt oppikirjat aineistolajeittain

	Äänikirjat		Yhdistelmäkirjat		Elektroniset kirjat		Pistekirjat		Yhteensä
	Lainaus	Myynti	Lainaus	Myynti	Lainaus	Myynti	Lainaus	Myynti	
2010	3 313	5 207	248	39	37	581	3	400	9 828
2009	3 673	4 148	167	44	55	492	1	469	9 049
2008	2 540	2 551			100	490	4	565	6 250
2007	1 627	1 491			51	466	32	503	4 170
2006	1 651	1 158			46	320	27	466	3 668
08/09	-10 %	26 %			-33 %	18 %	200 %	-15 %	9 %

Kauno- ja tietokirjallisuuden lainaus

Vuosi	Ääni- ja yhdistelmäkirjat	Elektroniset kirjat	Lainoista verkkolainoja	Piste-aineistot	Kaikki yhteensä
2010	953 182	17 053	24 545	7 926	978 161
2009	931 881	8 616	17 017	7 448	947 945
2008	809 824	9 036	11 055	6 904	825 764
2007	666 667	11 181	11 181	5 552	683 400
2006	434 133	12 982	12 982	6 114	466 211
09/10	2 %	98 %	44 %	6 %	3 %

Vertailukelpoiseksi oikaistu kauno- ja tietokirjallisuuden lainojen palvelukehitys 2000–2010

Kauno- ja tietokirjallisuuden hankinnat kirjakokoelmaan 2010

Uusia nimekkeitä

		Ääni- kirjat	Yhdis- telmä- kirjat	Elektro- niset kirjat	Piste- kirjat ja -nuotit	Luetaan yhdessä -kirjat	Kosket- telu- kirjat	Yhteensä	Eri nimek- keitä
Suomenkielinen kirjallisuus									
		878	36	193	234	18	28	1 387	
Ruotsin- ja vieras- kielinen kirjallisuus									
		441	5	22	41	12	12	533	
Yhteensä	2010	1 319	41	215	275	30	40	1 920	1 290
	2009	1 221	3	235	297	24	28	1 808	1 267
	2008	1 166	20	270	273	45	61	1 835	1 180
	2007	1 046	2	236	240	39	24	1 587	-
	2006	1 055	3	333	292	14	19	1 716	-
	2005	1 076	2	291	208	61	15	1 653	-
	2004	1 083	1	84	262	26	53	1 509	-
	2003	1 039	0	81	212	16	46	1 394	-
	2002	1 178	0	83	194	29	23	1 507	-
	2001	1 242	0	89	300	28	10	1 669	-
Muutos 2009/2010		8%	1267%	-9%	-7%	25%	43%	6%	2%

Kirjahankinta hankintapaikan mukaan

	Ulkopuoliset äänittämöt	Kirjaston oma tuotanto	Kaupalliset markkinat/ vaihdot/ lahjoitukset	Yhteensä
Suom. ääni- ja yhdistelmäkirjat	647	257	10	914
Ruots. ja vier. ääni- ja yhdistelmäkirjat	121	90	235	446
Elektroniset kirjat	0	215	0	215
Pisteaineistot	0	306	39	345
yhteensä 2010	768	868	284	1920
2009	750	859	199	1808
2008	718	903	214	1835
2007	612	810	165	1587
2006	636	731	349	1716
2005	624	729	300	1653
2004	560	531	418	1509
2003	579	509	306	1394
2002	642	442	423	1507
2001	711	540	418	1669

Kirjakokoelma, 31.12.2010 - oppikirjat, nimekkeitä								
	Myyntikokoelma				Lainakokoelma			
	2010	2009	2008	2007	2010	2009	2008	2007
Äänikirjat	969	901	767	706	2 378	2 461	1 953	3 948
- analogiset äänikirjat			-	-			-	3 279
- digitaaliset äänikirjat	969	901	767	706	2 378	2 461	1 953	669
Yhdistelmäkirjat	31	28	2	-	478	239	32	-
E-kirjat (verkkokirjat)	790	741	627	1 021	468	440	408	335
E-kirjan kuvaliitteet	191	157	106	-	7	-	-	-
Pistekirjat	1190	1236	1 112	2 125	15	1	-	346
Yhteensä	3 171	3 063	2 614	3 852	2 861	2 902	2 393	4 629

Kirjakokoelma 31.12.2010 - kauno ja tietokirjallisuus, nimekkeitä					
	2010	2009	2008	2007	2006
Äänikirjat	28 870	27 578	22 660	37 100	33 581
suomenkieliset					
- analogiset äänikirjat	0	0	0	14 522	18 411
- digitaaliset äänikirjat	21 060	20 185	16 895	11 456	4 688
ruotsin- ja vieraskieliset					
- analogiset äänikirjat	0	0	0	6 780	7 959
- digitaaliset äänikirjat	7 810	7 393	5 765	4 342	2 523
Yhdistelmäkirjat	72	31	28	8	6
suomenkieliset	63	27	25	7	5
ruotsinkieliset	9	4	3	1	1
Pistekirjat	6 072	5 938	5 659	5 556	5 367
suomenkieliset	5 562	5 431	5 214	5 107	4 898
ruotsin- ja vieraskieliset	510	507	445	449	469
Pistenuotit	281	380	378	561	559
suomenkieliset	193	272	270	405	403
ruotsin- ja vieraskieliset	88	108	108	156	156
Luetaan yhdessä -kirjat	571	559	543	493	453
suomenkieliset	503	493	549	442	416
ruotsin- ja vieraskieliset	68	66	46	51	37
Koskettelukirjat	661	621	595	490	466
suomenkieliset	591	563	549	471	451
ruotsin- ja vieraskieliset	70	58	46	19	15
Elektr.kirjat	2 155	1 941	1 707	1 437	1 202
suomenkieliset	2 014	1 822	1 621	1 383	1 167
ruotsin- ja vieraskieliset	141	119	86	54	35
Yhteensä	38 682	37 048	31 570	45 645	41 634

Kirjakokoelman kehittyminen 2000 - 2005 ¹⁾

	Äänikirjat	Kappaleita	Pistekirjat	Kappaleita	Elektr. kirjat	Yhteensä nimekkeitä
	Nimekkeitä		Nimekkeitä		Nimekkeitä	
2005	32 919	142 802	8 915	7 716	1 875	43 709
2004	29 932	131 142	6 266	6 915	578	36 776
2003	28 333	116 684	5 960	6 648	494	34 787
2002	26 571	149 490	5 731	6 568	413	32 715
2001	25 370	145 221	5 672	6 528	330	31 372
2000	23 970	136 544	5 594	6 657	241	29 805

¹⁾ Luvuissa ovat mukana sekä kauno- ja tietokirjallisuus- että oppikirjanimekkeet
Pistekirjanimekkeet sisältävät vain pistekirjat

Kirjaston oma kirjatuoanto 2010 ¹⁾

	Oppikirjat			Kauno- ja tietokirjallisuus	Kaikki yhteensä	Muutos 2009 - 2010
	Korkeakoulutaso	Peruskoulu ja toinen aste	Yhteensä			
Daisy-äänikirjat	14	107	121	290	411	-17 %
Daisy-yhdistelmäkirjat ²⁾	139	6	145	16	161	
Daisy-tekstikirjat	1		1	284	285	
Elektroniset Luetuskirjat	14	111	125		125	-71 %
Pistekirjat	3	61	64	392	456	2 %
Luetaan yhdessä -kirjat				30	30	
Yhteensä	171	285	456	1 012	1 468	4 %

¹⁾ lisäksi on tehty koe- ja monistemateriaaleja

²⁾ teksti ja luonnollinen puhe- ja koneääni

Kirjaston oma kirjatuoanto 2000–2010

Vuosi	Oppikirjat	Kauno- ja tietokirjallisuus	Yhteensä	Muutos edell. vuoteen
2010	456	1012	1468	-1 %
2009	649	841	1490	5 %
2008	623	793	1416	4 %
2007	630	732	1362	3 %
2006	530	793	1323	2 %
2005	621	673	1294	33 %
2004	482	492	974	2 %
2003	497	460	957	-2 %
2002	540	437	977	-9 %
2001	505	573	1078	14 %
2000	379	563	942	-3 %

Kirjatuotanto 2000–2010 ¹⁾

Kauno- ja tietokirjallisuus

Vuosi	Äänikirjat	Yhdistelmäkirjat	Elektroniset kirjat	Pistekirjat	Luetaan yhdessä -kirjat ²⁾	Yhteensä
2010	1099	16	284	392	30	1 821
2009	1049	2	218	289	24	1 582
2008	1031	2	258	284	45	1 620
2007	904	2	221	212	39	1 378
2006	846	3	336	265	14	1 464
2005	795	2	296	202	61	1 356
2004	740	1	80	248	26	1 095
2003	787	-	80	229	16	1 112
2002	784	-	81	206	29	1 100
2001	866	-	92	307	28	1 293
2000	890	-	81	290	10	1 271
2000/-10	23 %		251 %	35 %	200 %	43 %

Oppikirjat

Vuosi	Äänikirjat	Yhdistelmäkirjat	Elektroniset kirjat	Pistekirjat	Yhteensä
2010	121	145	126	64	456
2009	188	171	163	127	649
2008	246	34	177	165	622
2007	305	-	159	166	630
2006	212	-	150	168	530
2005	291	-	150	180	621
2004	173	-	172	137	482
2003	203	-	111	183	497
2002	220	-	128	192	540
2001	228	-	105	172	505
2000	135	-	83	160	378
2000/-10	-10 %		52 %	-60 %	21 %

¹⁾ Tilasto ei sisällä markkinoilla valmiina ostettuja ääni- ja pistekirjanimekkeitä.

²⁾ lisätty lukumäärät jälkikäteen myös vuosille 2000–2008

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma 2010						Liite 4
Julkisoikeudelliset suoritteet						
TUOTOT		2010	2009	2008	2007	2006
Maksullisen toiminnan tuotot		149 330	125 327	115 523	73 438	68 745
		149 330	125 327	115 523	73 438	68 745
KUSTANNUKSET						
maksullisen toiminnan erilliskustannukset						
	aineet, tarvikkeet ja tavar	29 586	27 499	45 284	37 651	68 322
	henkilöstökustannukset	625 011	389 354	445 148	403 792	552 669
	wokrat	95 175	79 253	82 874	49 390	44 268
	palveluiden ostot	119 209	66 814	72 761	53 292	14 429
		868 980	562 921	646 067	544 125	679 688
KÄYTTÖJÄÄMÄ						
		719 650	437 594	530 543	470 687	610 943
maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista						
	tukitoimintojen kustannul	156 716	95 981	93 737	111 315	86 524
	poistot	0	0	0	0	15 960
	korot	0	0	0	0	2 087
	osuus yhteiskustannuksista	156 716	95 981	93 737	111 315	104 571
Kokonaiskustannukset yhteensä						
		1 025 696	658 902	739 804	655 440	784 259
ALIJÄÄMÄ						
		876 366	533 574	624 281	582 002	715 514
Käytetty hintatuki						
		0	0	0	0	430000
ALIJÄÄMÄ HINTATUEN JÄLKEEN						
		876 366	533 574	624 281	582 002	285 514
%-osuus kokonaiskustannuksista						
		14,56 %	19,02 %	15,62 %	11,20 %	8,77 %
Laskelma perustuu kustannuslaskentaan ja jatkuvaan työajan seurantaan.						
Seurattavat osa-alueet ovat: oppikirjatilaukset ja siihen liittyvä asiakaspalvelu, piste- ja elektronisten sekä kohokuva-aineistojen tuottaminen, kirjapainotyö ja äänikirjojen tuottaminen omassa äänittämössä.						